1832. No. 5.

LEEUWARDER COURANT.

DINGSDAG den 17 JANUARIJ

PUBLICATIE.

De menigvuldige uitgaven waarin 's Rijks Schatkist moet voorzien, om, bij de buitengewone omstandigheden waarin het dierbaar Vaderland verkeert, Onzen geëerbiedigden Koning bij voortduring in staat te stellen, het bestaan, de onafhankelijkheid, de eer en het geluk van OUD NEDERLAND te verzekeren, vorderen gebiedend nieuwe bijdragen, tot stijving van die Schatkist.

De Wet van 6 Januarij 1832 bepaalt de wijze waarop dit plaats hebben zal.

Eene belasting op de *bezittingen*, in de verhouding van één percent van *f* 500 tot onder de *f* 700 bezittingen. Van twee percent *f* 700 tot onder de *f* 1000. Van drie percent *f* 1000 en daar boven, en eene progressive belasting van 1½ tot 24 pCt. van ieders inkomsten, naar mate van derzelver hoegrootheid worden bij die Wet vastgesteld, om bij wijze van *don gratuit*, dat is *zonder rente* of *wedergave*, opgebragt te worden.

Alvorens echter tot de heffing van die belasting over te gaan, wil het Gouvernement de proeve nemen, om de benoodigde gelden, door middel eener vrijwillige leening, zoo mogelijk, te verkrijgen.

Deze vrijwillige leening heeft bovendien ten doel het intrekken en vernietigen van de Schatkist-biljetten, en van Obligatien en Recepissen uit de Negotiatien en opbrengsten, welke in de jaren 1830 en 1831, ten gevolge der tijdsomstandigheden hebben plaats gehad; dientengevolge zullen ook de Schatkist-biljetten en de bedoelde Obligatien en Recepissen met evenredige bijvoegingen van contant geld (bij de Wet nader omschreven) in deze vrijwillige leening aangenomen worden; de alzoo gefourneerde kapitalen, op een nieuw en afzonderlijk Grootboek ingeschreven, zullen renten geven tegen *vijf* ten honderd in het jaar, terwijl bovendien Certificaten aan allen die in de Negotiatie deelen, voor het *in contanten gefourneerde gedeelte* afgegeven zullen worden, welke Certificaten in betaling kunnen gegeven worden, wanneer onverhoopt tot het daarstellen van de geforceerde heffing zoude moeten worden overgegaan.

Deze vrijwillige Negotiatie zal op aanstaanden Maandag den 16 dezer geopend worden.

De inschrijvingen zullen plaats hebben bij de Agenten van den Rijkskassier te *Leeuwarden*, *Sneek* en *Heerenveen*, en bij al de Stedelijke en Grietenije Besturen.

Ingezetenen van Vriesland! de bewijzen zijn daar van uwe bereidvaardige medewerking, om in den edelen strijd, dien wij thans te voeren hebben, door opofferingen van allerlei aard, tot het algemeen heil mede te werken; door volharding en wijze standvastigheid zullen wij het doel, het regtvaardig doel, dat onze Koning zich voorstelt, bereiken.

Slaan wij dan allen gezamenlijk de handen in één, om elk naar vermogen en omstandigheden, in deze vrijwillige leening *ruim* deel te nemen; — gevoel de voordeelen welke daarin voor uw eigen belang gelegen zijn; — bereken zelve wat het U kosten zal, wanneer gij twee of drie ten honderd van uw vermogen en evenredig van uwe inkomsten, bij gedwongene heffing aan het Rijk zoudt moeten afstaan; — vergelijk daarmede de gelegenheid die U thans aangeboden wordt, om U daartegen te dekken; de keuze kan dan niet twijfelachtig zijn; uwe belangstelling in het wel gelukken van eenen maatregel, door den Koning met zoo veel bezorgdheid, om de noodige lasten zoo min mogelijk drukkende te doen zijn, daargesteld, en het wel begrepen eigenbelang, van een ieder uwer, om daarvan gebruik te maken, zullen U van zelve tot eene ruime inschrijving moeten brengen.

En meent niet dat gij dit alleen aan de vermogenden en meer gegoeden onder U moet overlaten, neen, *allen* hebt gij er een gelijk belang bij, want moet de gedwongene leening doorgaan, dan ook MOET *elk uwer* naar evenredigheid van zijn vermogen en inkomen aan het Rijk *voor niet* afstaan, waarvoor gij nu, met behoud van het kapitaal op het Grootboek, tegen eene rente van 5 ten honderd 's jaars inschrijven kunt; en om dit ook voor den minvermogenden gemakkelijk te maken, kan voor een half, vijfde, tiende, ja twintigste gedeelte van een aandeel, dat is voor *f* 1000, *f* 400, *f* 200 of *f* 100, al naar een ieders omstandigheden, ingeschreven worden; en naar mate de Ingezetenen zich overtuigd houden, dat eene algemeene deelneming, schoonjoogenschijnlijk voor kleine sommen, echter te zamen genomen, eenen zeer belangrijken invloed op deze leening kan hebben, zullen zij ook allen de behoefte gevoelen, om daarin naar vermogen te deelen.

Die onder U lieden, welke minder bekend zijn met de behandeling en beoordeeling van financiële aangelegenheden, zullen zich aan het bestuur hunner woonplaats kunnen wenden, om door hetzelve omtrent hunne ware belangen behoorlijk ingelicht, en met de bepalingen der wet, en de voordeelen uit de vrijwillige deelneming voortspruitende in allen deele bekend gemaakt te worden.

Maakt U allen, Ingezetenen van Vriesland, deze mededeeling, in het algemeen, maar ook in Uw bijzonder belang, ten nutte, dan zal de uitkomst nu, gelijk vroeger, het sprekendste bewijs opleveren, van uwe volhardende begeerte, en wensch om het heil van het dierbaar Vaderland te blijven schragen en bevorderen.

En zal deze alomme gepubliceerd en geaffigeerd worden, waar men in deze Provincie gewoon is publicatie en afficie te doen. *De Gouverneur van Vriesland,*
Leeuwarden, den 13 Januarij 1832. VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT.

De Gouverneur van Vriesland, verwittigt bij deze een ieder, die daarbij belangmogt hebben, dat ten gevolge resolutie van Zijne Excellentie den Minister van Financien van den 31 December 1831 no. 47 B, tot verbetering van den loop der posten tusschen *Groningen* en *Leeuwarden*, v. v. het postrit tusschen genoemde Steden zal worden verlegd over den nieuwen Straatweg door BUITENPOST, in welk dorp met den 15 Januarij aanstaande zal zijn opgerigt, een *Distributie Kantoor* ten behoeve der ingezetenen, die daarvan voor hunne correspondentie gebruik zullen willen maken, en zulks ter vervanging van de thans aanwezige Distributie aan het *Kollumer tolhek*, welk Kantoor buiten de route vallende met voorn. 15 Januarij zal zijn *gesuprimeerd*; zullende de brieven *van* en *voor* gemelde op te rigten Distributie — waaronder ook die belemd voor de Grietenijen van *Achtkarspelen* en *Kollumerland en Nieuwkruisland* zullen zijn begrepen — *dagelijks* door de aldaar passerende posten worden overgebragt; terwijl de brieven bestemd voor plaatsen in genoemde Grietenijen, van het gezegde Distributie Kantoor verwijderd, eveneens *dagelijks* door Grietenij-Boden, tegen een bepaald bestelloon, den geadresseerden zullen worden besteld; zullende wijders voor elken afgaanden brief *twee en een halve cents*, en voor elken aankomenden brief *vijf cents* aan den Distributeur boven de briefport door het publiek moeten worden betaald, zijnde nogtans van de betaling dezer retributie vrijgesteld de dienstbrieven der ambtenaren aan welke van Rijkswege vrijdom van briefport is toegekend, en welke correspondentie door den Distributeur zonder eenige betaling moet worden aangenomen en afgegeven. *De Gouverneur voornoemd,*
Leeuwarden den 12 Januarij 1832. VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT.

Mobiele Schutterijen.

De Gouverneur van Vriesland, brengt, bij deze, ter kennis van de Schutters, die zich van het 1ste bataillon der 2de afdeeling Vriesche mobiele Schutterijen in de Provincie met verlof bevinden, dat dit bataillon op den 12den der loopende maand van *Airle Rixtel* zou marcheren, en de kantonnementen te *Valkenswaard*, *Leende*, *Dommelen*, *Riethoven* en *Westerhoven* betrekken, en zulks ten einde zij het tijdstip van hun vertrek van hier, dáár zijnde, langs den *korsten weg*, ter vermijding van kosten, naar hunne nieuwe kantonnementen terug zullen kunnen keeren. *De Gouverneur voornoemd,*
Leeuwarden, den 14 Januarij 1832. VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT.

WAARSCHUWING.

Burgemeester en Wethouders der stad Leeuwarden, gezien de missive van den Heer Gouverneur dezer Provincie, van den 12 Januarij 1832, no. $\frac{144}{365}$, betrekkelijk de verpligting tot de inschrijving voor de Militie van reeds vrijwillig dienende personen.

Herinneren bij deze zoodanige Ouders en Voogden van Jongelingen, die geheel vrijwillig ter verdediging van het Vaderland opgetreden en dus in Militaire of Schutterlijke dienst zijn, welke in het denkbeeld verkeeren dat zulks op zich zelve voldoende is om vrijstelling van de Nationale Militie te erlangen; dat zij, ofschoon hunne Kinderen of Pupillen in dienst zijn, niet te min zijn gehouden tot de inschrijving en loting, als ook tot het tijdig doen gelden van redenen van vrijstelling, wordende degenen die hierin nalatig mogten zijn geweest, gewaarschuwd, om dadelijk de vereischte inschrijving, ter Secretarij te laten doen, en in allen gevalle te zorgen dat zulks vóór den 28 dezer maand is geschied.

En op dat zulks kome ter kennis van een ieder dien het aangaat, zal deze worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks binnen deze Gemeente te geschieden gebruikelijk is. *Burgemeester en Wethouders voornoemd,*
Leeuwarden, THIJS FEENSTRA.
den 14 Januarij 1832. *Ter ordonnantie van dezelven,*
J. D. WIERDSMA, *L. S.*

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, *den 7 Januarij*. Uit Napels schrijft men, onder dagteekening van den 20 December: „De heer *Stratford Canning* is in het laatst dezer week hier doorgereisd, zich naar Brindisi begevende, waar hem een Engelsch fregat wacht om hem eerst naar Napoli en van daar naar Konstantinopel te brengen, ten einde in laatstgemelde stad ten tweedemale, doch slechts *ad interim*, den post van Engelsch ambassadeur te vervullen. Ook de Engelsche admiraal is van Malta naar Napoli gezeild. Beide deze omstandigheden bewijzen, dat men zich eindelijk wederom ernstig met de Grieksche zaken bemoeit. — Gisteren kwam het Engelsch fregat *Barhem* in de golf van Napels aan; de beroemde *Walter Scott* bevindt zich aan boord van dat schip, doch zal eerst na gehoudene quarantaine, dus na drie weken, aan land kunnen komen. — In Sicilie, gelijk door geheel Italie, heerscht de rhumatique ongesteldheid (*Grippe, Influenza*), waaraan bijna drie vierden der ingezetenen lijden, doch er schijnt niemand aan te sterven."

Nog meldt men uit Napels, dat door de opdelvingen, welke professor *Zahn* tusschen den Vesuvius en Pompéi heeft laten doen, eene nieuwe onder de lava van den Vesuvius begraven stad ontdekt is; dit zou, met Herculanum, Pompéi en Stabiae de 4de zijn. Men verwacht de belangrijkste uitkomsten van deze ontdekking. In een eerste gebouw heeft men een groot aantal oudheden en verscheidene menschen geraamten gevonden.

Brieven uit Konstantinopel, tot den 10 December, melden, dat de Egyptische armee genoegzaam zonder tegenstand, in Sijrie tot in de nabijheid van St. Jean d' Acre voortgerukt is, maar hare voorposten uit de nabijheid van laatstgemelde stad wederom teruggetrokken had. Te Konstantinopel deed men het steeds voorkomen, als of de expeditie des onderkonings van Egypte slechts het gevolg was van een bijzonder geschil tusschen den onderkoning en den pacha van Syrie, *Abdallah*, en er was, onder dagteekening van den 2 December, een strenge firman uitgevaardigd, waarbij beiden aangemaand worden om tot onderwerping aan de bevelen der Porte weder te keeren. Groot waren ondertusschen de toerustingen en verzendingen van troepen en geschut naar den kant van Damascus, terwijl ook aan vier linie-schepen en tien fregatten op de gezamenlijke werven gebouwd werd.

NEDERLANDEN.

BREDA, *den 10 Januarij*. Een reiziger, die gisteren alhier uit Belgie aangekomen is, meldt ons dat de Belgen in grooten angst zijn over het mouvement dat er bij onze troepen plaats heeft, aangezien zij zulks als eene beweging tot aanval beschouwen, zoo dat zij alle mogelijke middelen aanwenden, om hunne grenzen te versterken. Loenhout is dienvolgens weder door hunne infanterie bezet, en te Westwezel wachtte men bij zijnen doortogt ook weder troepen, terwijl op beide plaatsen reeds lanciers aangekomen waren, die hunne voorposten tot op onze uiterste zuidelijke grenzen uitgezet hadden.

'S GRAVENHAGE, *den 13 Januarij*. Den 10den is de reeds aangekondigde beweging bij het leger begonnen en is den 11den voortgezet. De troepen worden, tot gemak der plattelandbewoners, zeer uiteen gelegd en betrekken kantonnementen in vele thans onbezette dorpen, vooral rondom Breda. De eerste divisie, welker hoofdkwartier weder te Breda komt, betrekt nu meerendeels de dorpen aan deze zijde dier stad, in het westelijk deel der provincie; de beide bataillons grenadiers worden gekantonneerd te Roozendaal, Oudenbosch en Gastel, de jagers te Zundert, het bataillon 's Gravenhaagsche schutterij te Zevenbergen, de Rotterdamsche schutterij te Lage Zwaluwe en het bataillon Noordhollandsche schutterij te Etten en Leur.

Het 2de en 3de batt. der 13de afd. inf., het 2de batt. der 1ste afd. Groningsche schutters en het 2de batt. der 1ste afd. Vriesche schutterij te Vessen en Deuzel en op de tusschen die dorpen en Eindhoven gelegene plaatsen.

De Groningsche jagers te Deurne, de Noord-Hollandsche jagers te Heezen, het 1ste en 2de batt. der 17de afd. inf., het 2de batt. Utrechtsche schutterij, en het 1ste batt. der 3de afd. Noord-Hollandsche schutterij te Helmond, Someren en Woensel en op de omstreeks die plaatsen gelegene dorpjes, de batt. veld-artillerie No. 8 en de divisie reserve park No. 3 te Woensel, het 1ste batt. der 2de afd. Vriesche schutterij te Valkenswaard, Leende, Dommelen, Riethoven en Westerhoven.

Het hoofdkwartier der 2de brigade van de reserve-divisie te Schijndel. Het 1ste batt. der 1ste afd. Vriesche schutters, het 2de batt. der 1ste afd. Zuid-Hollandsche schutters, het 2de batt. der 2de afd. Vriesche schutterij, het 1ste batt. der 1ste afd. Groningsche schutters te Schijndel, St. Oedenrode, Breugel en omstreken.

Men spreekt van het in dienst stellen van drie oorlogsbrikken en vier fregatten. Het fort *de Ruyter*, bij Rammekens, wordt gewapend en versterkt. In het 4de en 5de district is alles rustig en vol moed en vertrouwen.

Generaal *Belliard* is eindelijk te Brussel terug gekomen, en heeft dadelijk een gehoor bij Vorst *Leopold* gehad. Den 11 dezer zou gezegde generaal, met den minister van buitenlandsche zaken *de Meulenaere*, Vorst *Leopold* naar Gend vergezellen. Een Engelsch courier, van Berlijn komende, is door Brussel gereisd, zich naar Londen begevende, en heeft zich een' korten tijd aan het hotel van den Engelschen gezant *Adair* opgehouden.

Er hebben vele bewegingen bij het Belgische leger plaats, en vooral dekt men de zijde van Antwerpen. Het schijnt dat men in Belgie vreest, dat de bewegingen van het Nederlandsche leger, welke ook aan die zijde plaats hebben, met een vijandig doel worden ondernomen.

De Belgische bladen maken gewag van een antwoord der conferentie te Londen op de memorie der nederlandsche plenipotentiarissen, tegen de 24 artikelen opgesteld en ingeleverd den 14 December. Het bestaat, volgens die berigten, uit eene nota en daaraan gehechte memorie, waarin de Conferentie al de vertoogen der Nederlandsche regering heeft opgenomen. Daarbij wordt eene algemeene aanmerking gemaakt, dat er reeds te vele gebeurtenissen waren voorgevallen en overeenkomsten waren tot stand geraakt, dan dat die regering omtrent vele zaken, die zij in hare memorie bestreed, nog in haar geheel zou zijn en dat men in dat opzigt een groot deel van den tegenstand als te laat moet beschouwen. De Conferentie beweert daarbij, dat het beroep van den Koning op de traktaten van 1814 en de acht artikelen van Londen niet meer gelden kan, om dat de vereeniging, bij die artikelen bedoeld, gebroken is geworden, onafhankelijk van den wil der Mogendheden, terwijl de Nederlandsche regering, in dien strijd van afscheiding en feitelijke ontbinding zelve de tusschenkomst der Mogendheden inroepende, aan dezen het regt toekende van nog eenmaal, even als in 1815, den toestand van Belgie met betrekking tot Europa te regelen. Van toen af moest in eene verandering van Souverein voorzien worden en natuurlijk kon Belgie niet zonder regering blijven, toen Nederland zelf de scheiding tot grondslag en doel van de onderhandeling maakte. In dat standpunt heeft de Conferentie Holland niet tot den rang van honorair lid der Europesche maatschappij willen doen afdalen, integendeel heeft zij zoo veel mogelijk tot de wenschen van Holland overgeheld; maar de verschillende artikelen moeten niet elk afzonderlijk doch in zamenhang overwogen worden. Men moet daarbij wel letten op de zwarigheden, die de Conferentie te overwinnen had om de uiteenloopendste belangen zoonadig in vergelijk te brengen, dat de uitspraak niet ééne partij alleen vleidde, maar geschikt was om beide tot een te brengen. Hieruit volgde een stelsel van compensatie, waarvan eene diplomatieke transactie nooit geheel vrij is. Wat een der hoofdargumenten der Nederlandsche regering aangaat, hetwelk bijzonder ontleend wordt uit het protocol van den 27 Januarij 1831, no. 12, waarin bepaald werd, dat de souverein van Belgie de schikkingen, die uit dat protocol voortvloeiden, moest aanvaarden, dit lost de Conferentie op met te zeggen, dat Zijne Majesteit de Koning, nevens dat protocol no. 12 ook erkent en zich beroept op het 19de protocol van den 19 Februarij 1831, hetwelk de aanneming door den souverein van Belgie van het 12de beperkte tot fondamentele punten, dat is, tot territoriale bepalingen of de punten van het grondgebied en niet tot alle onderwerpen van de scheiding. Ook heeft de minister van buitenlandsche zaken van Zijne Majesteit, in zijn brief van den 12 Julij 1831, niet anders verklaard dan dat Zijne Majesteit de Koning de wapenen opvatte om billijke voorwaarden van scheiding te verkrijgen, en den souverein van Belgie als vijand behandelde, om dat hij die niet aangenomen had, welke voorwaarden enkeld in dat 12de protocol gelegen waren, waarvan die souverein

de fundamentele bepalingen aangenomen heeft. Daar nu alle verklaringen van het kabinet van 's Gravenhage blijkbaar eene verandering van souvereiniteit toelieten, en de souverein van Belgie niet alleen de territoriale schikkingen van het 12de protocol, maar ook in de 24 artikelen de finantiele aangenomen had, zoo had de Conferentie zonder hare eigen acten te verzaken geen andere bepalingen kunnen maken. Overigens was er onder de tegen sommige der 24 artikelen gemaakte bedenkingen niet eene, welke ten gevolge van nadere inlichtingen der Conferentie niet gemakkelijk uit den weg kan geruimd worden.

Omtrent Luxemburg is de Conferentie uitgegaan van eene autorisatie, welke de Groothertog en het Duitsch Bondgenoodschap uit vrijen wil gegeven hebben; en aldus hoopt zij, dat het Nederlandsch gouvernement niet langer aarselen zal om de op den 15 October gemaakte schikkingen aan te nemen, en meent, dat hare zucht om den vrede te bewaren zoo wel door het belang van Holland aangeraden als door Europa dringend gevorderd wordt.

Dit stuk beweert men dat in den nacht tusschen den 3 en 4 Januarij door al de plenipotentiarissen geteekend is. In die veronderstelling wordt dus alle gerucht en zoo veel stellige verzekering van de weigering eener ratificatie van drie Mogendheden, als kenmerk van afkeuring en tegenstand, tot den eenvoudigen toestand eener non-ratificatie herleid, waardoor de weg van onderhandeling omtrent sommige zaken nog geopend blijft, die anders gesloten zou geweest zijn. De Engelsche ministeriele bladen merken aan, dat de Conferentie ook omtrent sommige punten van scheiding, bij voorbeeld de vaart, in een te gebiedenden toon tegen twee onafhankelijke natien heeft gesproken. Zij meenen, dat het antwoord der Conferentie, in zulke bemoedigende bewoordingen gesteld, den Koning der Nederlanden, die zich ook bereid verklaard heeft om eene afzonderlijke onderhandeling over het stuk der navigatie aan te leggen, hetwelk op het belang van beide volken gegrond zou zijn, zich niet ongeneigd zal vinden om daartoe over te gaan.

Van den 14den. Het antwoord van de Conferentie op het vande zijde onzer regering ingediende ultimatum is eergisteren avond door den heer *Dedel* aangebragt. Indien men aan de zich verspreidende geruchten geloof mag geven, zoude dit antwoord der Conferentie werkelijk eene volharding bij de 24 Artikelen inhouden, doch, ook wanneer die geruchten zich met de daad bevestigen, kan zulks geene verwondering baren, noch daaruit eenig ander gevolg getrokken worden, dan dat de gevolmagtigden bij de Conferentie nog geene officiële kennisgeving en nadere instructien van hunne Hoven hadden ontvangen, en de Conferentie, derhalve, voor het oogenblik niet voegzaam van hare besluiten konde terug komen; zoo dat, mitsdien, deze tijding geene de minste afbreuk kan doen of doet aan het door verschillende vroegere tijdingen geopende uitzigt, dat, zoodra, na verloop van den gestelden termijn, de ratificatien van Rusland, Oostenrijk en Pruissen niet zullen zijn ingekomen, en deze Mogendheden hunne nadere bedoelingen aan hunne Gevolmagtigden zullen hebben doen kennen, van onze zijde gunstiger voorwaarden van scheiding zullen kunnen bedongen worden.

De ziekte van lord *Wellington*, het hoofd der tegenwoordige oppositie-partij, schijnt van langduriger aard te worden dan men eerst vermoed had, desniettegenstaande bezoeken de voornaamste leden dier partij, schier dagelijks hem in zijn hotel, alwaar zij meermalen verscheidene uren bijeen zijn. In Londen zien de voornaamste handelaars groote gebeurtenissen te gemoet en is men niet zonder vrees voor eenen oorlog met Rusland, Oostenrijk en Pruissen. De belasting van 12½ pct. op den invoer in Rusland, van Engelsche produkten schijnt hun hiertoe mede eenigen grond op te leveren, den 17 dezer maand wordt met verlangen te gemoet gezien, daar men alsdan meer zeker omtrent den politieken toestand van Europa meent onderrigt te zullen zijn. Met de Conferentie begint het publiek den spot te steeken en *van de Weijer*, de Belgische gezant moet reeds verscheidene keeren het onaangename hiervan in openbare gezelschappen ondervonden hebben. Over het algemeen is de denkwijze der Engelschen zeer gunstig ten aanzien der Hollandsche aangelegenheden gestemd en ontziet men zich niet de 24 artikelen der Conferentie als ten hoogsten af te keuren, te wraken.

Uit de dagbladen van Batavia tot den 10 September blijkt dat de militaire operatien op de Westkust van Sumatra, met het beste gevolg werden voortgezet.

Volgens particuliere brieven uit Berlijn, van den 9 dezer, is Z. M. de Keizer van Rusland te Riga aangekomen, en zoude Hoogstdezelve voornemens zijn zich naar Berlijn te begeven.

In *le Temps* wordt als stellig berigt, dat Oostenrijk en Pruissen mede geweigerd hebben het vredestraktaat te ratificeren.

HAARLEM, *den* 13 *Januarij.* Gisteren zijn alhier gepasseerd twee kompagnien Vriesche schutterij, komende van Woerden, en bestemd om zich naar den Helder te begeven, alwaar het bataillon, tot hetwelk zij behooren, thans bijeen wordt getrokken.

LEEUWARDEN, *den* 16 *Januarij.* Door Zijne Majesteit zijn bij de verschillende korpsen schutterijen benoemingen en promotien van officieren gedaan, als onder anderen bij de mobile schutterij van deze provincie, bij de 1ste afdeeling, 1ste bataillon: Tot 1sten luitenant, *Gerrit Martin* Baron *du Tour van Bellinchave;* tot 2de luitenants, *Petrus Henrikus Ferdinandus Junius*, Jonkhr. *Hendrik van Andringa de Kempenaer* en *Sjoerd van Hamel.* 2de Bataillon: Tot 1ste luitenants, *Geert Dirks Molanus* en *Dirk Johs. Talsma.* Tot 2de luitenants, *Johs. Rinse Huurmans*, *Cornelis van Rees* en *Jan Foppes Snethlage.* 2de Afdeeling, 1ste bataillon: Tot 1sten luitenant-adjudant, *A. P. Petit;* tot 1sten luitenant, *Jan Rudolf Geertsema;* tot 2den luitenant *Petrus Gerlsma.* 2de Bataillon: Tot 1sten luitenant-adjudant, *J. van Rossum.*

MENGELWERK.

P. A. DE HUYBERT, BOEZEMVRIEND VAN WILLEM VAN HAREN.

PIETER ANTONI DE HUYBERT (1), *Heer van Kruiningen* en *Rilland*, was de zoon van ANTONI DE HUYBERT, *Heer van Kruiningen*, en van HELENA VELTERS, niet VELTEN (2), kleinzoon van PIETER DE HUYBERT, Raadpensionaris van *Zeeland*, en uit hetzelfde geslacht als de dichter ANTONIS DE HUYBERT, van wien bij VAN KAMPEN en DE VRIES wordt gewag gemaakt, en aan wien VONDEL, in 1625, zijne AMSTERDAMSCHE HECUBA opdroeg (3). Hij werd geboren in het jaar 1693 (4), denkelijk te *'s Gravenhage*, alwaar zijn vader Raadsheer in den Hoogen Raad van *Holland* en *Zeeland* was (5), en ook overleed (6). Hij werd Sekretaris der Stad *Amsterdam*, in of omstreeks 1717 (7). Daarna, in hetzelfde jaar, Drost van *Muyden*, Baljuw van *Naarden* en *Gooiland*, Hoofdofficier van *Weesp*, enz., en echtgenoot van MARIA THIERRIJ, Dochter van JAN THIERRIJ, Griffier van het Hof van *Holland*, en JUDITH ADRIANA DE VICQ, zijne Nicht (8).

Den post van Drost later hebbende nedergelegd (9), begaf hij zich, zoo het schijnt, met der woon naar *'s Gravenhage*, hebbende hij althans aldaar vele jaren ambteloos geleefd. Gemelde zijne vrouw overleed vóór het jaar 1729, want zijn toenmaals geboren zoon, die in 1754 vijfentwintig jaren oud was (10), was uit een tweede huwelijk.

De tweede vrouw van DE HUYBERT heette MARIA AGATHA VAN FROMMERSDORF VAN PUTZFELD, en was in 1650 niet meer in leven (11).

Hij had verscheidene kinderen; als:

1. Een' zoon, Mr. ANTONI JAN of JOAN, Sekretaris der Stad *Amsterdam*, 1739; ongehuwd overleden (12).
2. Eene dochter, HELENA ADRIANA, gehuwd aan FREDERIK VAN REEDE, Kamerheer van GEORGE II, Koning van *Groot Brittanje* (13).
3. Eene dochter, CONSTANTIA geheeten, wier geboorte harer moeder het leven kostte, gehuwd aan ROBERT TREVOR, *Vicomte* DE HAMBDEN, Pair van *Groot-Brittanje* (14). Het eerste vers, hieronder aangehaald, is, gelijk wij uit de jaarteekeningen der voorafgaande en volgende verzen afleiden, van 1753, en er wordt in gezegd dat zij kinderen had. Hieruit besluiten wij, dat zij ouder dan de na te melden zoon was, en uit de gemelde bijzonderheid, (dat hare geboorte heurer moeder 't leven kostte,) dat MARIA THIERRIJ hare moeder was.
4. Een' zoon, PIETER ANTONI, (van wien wij boven reeds ter loops gewaagden,) geb. 1729, omstreeks 1754 Kapitein in dienst der Keizerinne MARIA THERESIA (15), en naderhand Overste (16). Het is ons gebleken dat DE H., die hem meestal PIDO noemde, hem zeer beminde, niettegenstaande hij aanvankelijk wat los van gedrag was geweest. Of hij gehuwd geweest is, weten wij niet (17); wel, dat een door hem ontworpen huwelijk met eene aanzienlijke Brabandsche freule *niet* doorging.
5. Eene dochter, CECILIA genaamd (18), gehuwd aan den Heer DE TAVEL, een' aanzienlijk' Zwitser, die 1754 reeds twee kinderen had, een' zoon en eene dochter, MARGARETHA (19).

Niettegenstaande een ziekelijk, en aan vele kwalen onderhevig gestel, moet DE HUYBERT eenen hoogen ouderdom bereikt hebben, want schoon zijn sterfjaar ons niet is gebleken, zagen wij een ongedrukt vers van 1764 van hem, en is hij dus altoos volle 71 jaren oud geworden (20).

DE HUYBERT was Dichter, zoo als men het in zijnen tijd was. Behalve de verzen in de *Dichtl. Uitspanningen* geplaatst, vinden wij twee treurspelen en vijf blij- of kluchtspelen, (waaronder een zeer geestig en dat nog wel vertoond wordt, *Het onbesturven Weeuwtje*,) benevens zekeren brief van hem vermeld (21), en kennen nog verscheidene onuitgegeven verzen van zijne hand, van welke wij er eenige zullen mededeelen.

Door de verpligtende goedheid van eenen vriend, hebben wij ruim zestig brieven van DE HUYB. aan Jonkheer WILLEM VAN HAREN, van 6 Januarij 1750 tot 16 Maart 1759, mogen doorsnuffelen. Wij hebben reeds eenige bijzonderheden uit dezelve ontleend, en er vooral de aanzienelijke betrekkingen, het goed oordeel, het geestig vernuft, de belezenheid, de staatskennis, en vooral de onverwoestbare vrolijkheid van DE H. uit leeren kennen en achten.

Om eene proeve van de onuitgegeven dichtstukken van den ons, als vriend van VAN HAREN altoos, belangrijken DE HUYBERT te geven, kiezen wij:

I.

FRIZO OP HELIKON VERWELLEKOMT.

Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.
VIRGIL. *Ecl. V.*, *v.* 76.

Helt FRIZO, FRIZO *is herboren!*
Dus laet zich elk op Pindus hooren.
„ Welkom, driemael wellekom,
Roept vrolyk 't Zanggodinnendom.
„ Kon FRIZO ons voorheen bekooren,
„ Nu zal Hy schooner nog, dan ooit, ten Reie gaan.
Hy wykt voor GRIEK noch voor TROJAEN,
„ En Gy, die reets zo braef hadt naer den prys gedongen,
„ En weêr Dichtwondren hebt gedaen,
„ Uw naan zweev' steets op alle Tongen,
„ Met dien des Helts, wiens Daên Gy heerlyk hebt gezongen."
Dus luidt 't geen van PARNAS mij straks geboodschapt is.
Twee Tempels staen, mijn Vrient, ook altoos voor U open.
Die van *den goeden smack* en *der Gedachtenis.*
Toen ik niet lang geleên, daêr stil was ingeslopen,
Zag ik er FRIZO's en VAN HARENS Beeltenis,
Zij mogten beide al lang op zulk een glorie hoopen.
1755. (22).

II.

Regels, onder 't schryven eens briefs over den toestand van 't Vaderland uit de pen gevloeid.

De Scepter van 't Heelal haelt bij den DRIETANT niet,
Hy voert het hoogst gezag, die op de ZEE gebiedt.
1756.

Liep DE HUYBERT hoog met den FRIZO en zijnen dichter, hij durfde hem ook vrijmoedig, en tevens geestig, berispen, b. v.

III.

Aen den Heere V (AN) H (AREN).

Gemeen verwonderen voegt op de wond'ren niet,
Waervan men daeglyx hoort, die men hier daeglyx ziet.
In Duitschlant Vampyrs (*a*), Helsche Pesten,
Die zich met Bloet van Menschen mesten!
En hoor, (mijn Vrient, geloof het vry,)
Thans een MEERMIN op 't scheeprijk Y. (*b*)

---

(1) Ten onregte noemt J. DE VRIES, in zijne bekende Prijsverhandeling over de Dichters, II, *bl.* 103, hem: PIETER ADRIAAN.

(2) KOK, *Vaderlandsch Woordenboek op* HUYBERT (ANTONI DE), *vergeleken met de Geslachtlijst in de* BIJVOEGZELS, *bl.* 87, *en met* J. J. MAURICIUS, *Dichtlievende Uitspanningen*, bl. 78. *Ook met* WAGENAARS *Amsterdam*, *Uitgave in* 8°, XII, *bl.* 126, *op de jaren* 1713 *en* 1716.

(3) VAN KAMPEN, *Gesch. der Nederl. Letteren* en *Wetensch.*, I, 205 *en* 218; VONDELS AMSTERD. HECUBA, *Opdracht. Vg.* DE VRIES, Prijsverh., I, 220.

(4) Want den 25 Januarij 1753 had hij zestig jaren in zijn *Bolster vertoeft*, MAURICIUS, D. U., *bl.* 249. BIJVOEGZ. *op* KOK, *t. a. pl.*, bl. 89.

(5) KOK, *t. a. pl.* BIJVOEGZ. *op* KOK, *bl.* 87. SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.*, *op het woord.* Den 27 Julij 1684 deed hij als zoodanig den eed; S. VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.*, *bl.* 1484.

(6) SCHELTEMA, *t. a. p.*

(7) Dat DE HUYBERT Sekretaris van *Amsterdam* is geweest, niettegenstaande hij bij WAGENAAR op de Regeringslijsten niet wordt gevonden, blijkt uit de aanteekeningen op het vers van MAURICIUS, D. U., *bl.* 74, en is ons bovendien uit de brieven van DE HUYB. aan Jonkhr. WILLEM VAN HAREN (waarvan nader) gebleken. Daar nu in gemelde aanteekening wordt gezegd: „ In de Opdragt van mijn STUDENTELEVEN had ik *kort te voren* den Heer van Kruiningen geluk gewenscht met zijn ampt van Secretaris van Amsterdam," — en de vroegste uitgave van het *Studenteleven* (ons bekend) van 1717 is (V. D. MARCK, *Naemrol van Nederd. Tooneelspellen*, bl. 76), meenen wij dat DE H. in of omstreeks dat jaar dien post zal bekomen hebben.

(8) D. U., *bl* 74, 81. BIJV. *op* KOK, *bl.* 89.

(9) Waarschijnlijk in 1739 of 1740, in welk laatste jaar Mr. JAN BERND BICKER Baljuw en Drost werd. Zie J. KONING, *Gesch. v. h. Slot te Muiden*, *bl.* 116.

(10) D. U., *bl* 349.

(11) *Brief aan Jonkhr.* W. VAN HAREN, *van 6 Januarij* 1750, M. S., veelligt staat er eene T, welke wij voor eene F aanzien, en heette zij VAN TROMMERSDORF, doch zeker is het uit dien brief, dat zij van PUTZFELD en niet RIETVELD heette, en ook niet stierf zonder kinderen, gelijk men vindt in de BIJV. *op* KOK, *bl.* 19.

(12) BIJV. *op* KOK, bl. 91, welke zijne gissing in het woordenboek zelf, t. a. p., bevestigen. Vg. WAGENAAR, *Amst.*, XIII, 251. 't Is ons niet duidelijk wanneer die zoon overleden is; wel weten wij dat hij ouder dan de natemelden zoon was.

(13) BIJV. *op* KOK. In een' brief aan Jonkhr. W. VAN HAREN, van 28 Julij 1758, gewaagt DE HUYB. van zijnen kleinzoon VAN REDEN, Page bij den Landgraaf van *Hessen Cassel* (met wiens ouders het zeer achter uit was gegaan), hetgeen aan den eenen kant de geslachtlijst bevestigt, maar aan den anderen toont, dat daar ten onregte staat: *Zij wonnen twee dochters*, zonder dat er van *zoons* gewag gemaakt wordt. Intusschen wordt hun (bl. 93) een zoon FREDERIK gegeven, ongehuwd gestorven, en ééne dochter.

(14) D. U., *bl.* 248 en 320; BIJVOEG. *op* KOK, *bl.* 91.

(15) D. U., *bl.* 349.

(16) *Slot der* D. U., *bl.* 140, *Aanteek.* Vg. BIJV. *op* KOK, *t. a. p.*

(17) Volgens aangeh. BIJV. leefde hij nog 1779.

(18) Op de Geslachtlijst in DE BIJV. niet vermeld, waarom wij niet kunnen zeggen, of LOODJE, (*Z. Slot der* D. U., *bl.* 143), een zoon van CECILIA, of van CONSTANTIA, die volgens de geslachtlijst ook een' zoon naliet, geweest is; wij gissen het eerste, om dat hij, zoo bepaald, *Klein* en *Zoontje* genoemd wordt in 1761, en daarom waarschijnlijk een kind van de jongste dochter was, die ook later dan hare zuster trouwde; dat CECILIA als meisje, bij hare gehuwde zuster te *Londen logeerde*, is ons gebleken. Hoe streelde het den vader, dat de bekende Lord CHESTERFIELD in den lof der bevalligheden en manieren van *the Dutch Girl* uitweidde!

(19) D. U., *bl.* 359, Vg. met brief aan V. H., *van* 14 *Mei* 1754. M. S.

(20) Dat vers is een Fransch stuk, op het door den Stadhouder WILLEM V. afleggen zijner geloofsbelijdenis, welke (het vers is niet gejaarteekend,) plaats had 16 April 1764. STUART, *Vaderl. Hist.*, *II*, 233. Intusschen zouden wij meenen dat DE HUYB. gestorven is vóór de uitgave van MAURICIUS *Onledigen Ouderdom* 1765, omdat wij, voor dat werk van zijnen boezemvriend, onder de lofverzen geen van DE H. vinden.

(21) Z. VAN DER MARCKS, *Naemrol*, *bl.* 70. Of zeker *Voorspel*, door den dichter vervaardigd in 1755, en door hem waarschijnlijk aan de Regenten des Amsterdamschen Schouwburgs ter vertooning aangeboden, vertoond of gedrukt, of beide, is geworden, is ons niet gebleken; DE VREDE en DE HOLLANDSCHE MAAGD speelden er de hoofdrollen in.

(22) Dit vers is voor de Uitgave in 4°. van den FRIZO niet geplaatst, schoon het, naar ons inzien, dat, hetgeen men er nu vindt, ver overtreft.

Aanteekeningen van den Heere DE HUYBERT.

(*a*) Omtrent 30 jaeren geleeden heeft de Heer *Hamel Bruininx*, (het is te hoopen dat zyn successeurs, of een ander van onze buitenlandsche Staatsmannen dat voorbeelt mogen volgen,) in meer dan éêne Depeche van die *Vampijren* of *Wanpijren* gewag gemaekt; en mij staet voor, toen eene *Latynsche Dissertatie*, *de Vampyris* of *Wanpiris* (te *Duisburg* gedrukt) geleezen te hebben. Men trachtte de realiteit derzelve daer in aen te toonen.

(*b*) Zie de *Leidsche Courant* van gisteren den 14 April 1755. De Beverwyksche schipper en zyn knecht zyn geloofwaerdige *Liens.* (op zyn Brabants).

Hadt FRIZO, staende op 't hoog Kampanje,
Verzelt van dappere oorlogsliên,
Bij stil en helder weêr ook een Meermin gezien,
Die *Neêrlants* groei en bloei, de glorie van ORANJE
Hem hadt voorspelt, op hoogen Last:
Gij hadt dan zelf gezegt: *weg, weg met al dat* DROOMEN!
En zulk een *Machin'ry* waar *schoon* en *welgepast:*
(*c*) Waarschynlyk zelfs, elk voorgekomen:
En Frizo, *in geding nu niet meer met de zee*, (*d*)
Zou wel getroost en bly geraakt zyn op de Reê.

IV.

Aen den Heere MAURICIUS.

Mijn Vrient *Mauricius*, wat baet het of gy 't padt
Der beste Dicht'ren hebt betreeden,
Daer ge al uw Dafnisbladen bekladt
Met uw *Hiatussen*, by Haren niet geleeden.
Die daer voor pleiten dorst, al was 't de Ridderschap
Van *Pindus*, zondt hij voort in eeuw'ge ballingschap
Bij woeste *Geeten* en *Sarmaeten*,
Die door BEVALLIGHEÊN zich nooit zacht kneeden laeten,
Schoon *m'als* een Nazo zong; al kon *m'als* Brugman praeten (24).
16 Juli 1755.

Geestig dichtte ook de HUYBERT in het Fransch.

V.

DIALOGUE.

K (RUININGEN).
Lettres, Nouvelles, Politique,
Ami, pour Vous ont peu d'appas.
Le Lexicon Œconomique.......
Ah! fi, me dites vous, c'est de la *Mort aux Rats*,
Et je ne m'en étonne pas.
Vous n'estimez pas trop ce que ma Muse enfante.
Que voulez vous donc que je chante?
V. H (AREN).
Chantez:
Ah! j'ai perdu mes pas,
Nicolas!
Je n'y reviendrai pas.
KR.
Vous serez obéi, si toujours en silence
Vous ne me dites point: *Avance, avance, avance.*
1755. (25).

Behalve zijne dichtstukken had DE H. ook een klein, maar zakelijk, staatkundig werkje in prosa uitgegeven, waarmede hij zeer veel op had, en hetgeen bij deskundigen zeer grooten lof behaalde (26). De titel was: „*La puissance d'un Roi d'Angleterre mise en parallèle avec le pouvoir d'un Stadthouder et Gouverneur des Provinces Unies.*" Gedrukt of altoos uitgegeven te *London*, in 4°, 1754.

v. H.

(*c*) Die daer tegen hadt willen aenwryten, zou men ter overtuiging hebben kunnen renvoyeeren naer *Jan Lodewyk Gotfrieds Historische Kronyk*, een *hoog-geroemt* en zeer *veridicq* werk, waer in (men zie het 2de Deel) gewaegt wordt van eene *Meermin*, voor twee of driehondert jaeren, door Hollantsch zeevolk gevangen, en naar Medemblik gebragt, daer ze eenigen tyt geleeft, en dagelyx van duizenden van Menschen beschouwt is. In allen gevalle is de goede *Gotfried* ten minsten zoo geloofwaerdig, als een Zoroastriaansch of Gangarisch Historieschryver.

(*d*) Dit imiteer ik uit uw 10de Boek, schoon ons, (aen den Heere M (AURICIUS) en my armen Beuling,) *een Proces met de zee te hebben*, een vreemde en oneigene uitdrukking schynt te weezen (23).

(23) De Engel en de *droom* van FRIZO in het X Boek mishaagden den Heeren MAURICIUS en DE HUYB. beiden.

(24) Den *Hiatus*, (ontmoeting of horting der klinkers van verschillende woorden zonder inéénsmelting, b. v. *bijna als*) duldde V. HAREN niet; daarentegen keurde hij de afkorting van *men* tot *m'* goed, waarop de laatste regel van dit stukje doelt. *Die daar voor pleiten dorst — ballingschap*, is eene toespeling op twee regels van het (toen) zeer bekende treurspel *Aran en Titus*, van JAN VOS.

(25) VAN HAREN antwoordde veelmaals niet, en altijd zeer kort, op de brieven van DE HUYBERT. Met het *Lexicon Œconomique* doelt laatstgemelde op de toenmalige wijdloopige voordragten ter bezuiniging, bij de Staten van *Holland* in overweging.

(26) Vg. D. U., *bl.* 301.

De ondergeteekende Agent van den algemeenen Rijkskassier te Leeuwarden, brengt ter kennis van het algemeen, dat aanvankelijk met den 16 dezer maand, ten zijnen Kantore zal worden gevaceerd tot het ontvangen van inschrijvingen tot deelneming in het aan te leggen *Grootboek* der Nationale Werkelijke Schuld, rentende vijf ten honderd, hetwelk ingevolge de wet van den 6 Januarij ll., (Staatsblad no. 9,) tot daarstelling van Middelen tot dekking der buitengewone behoeften des Rijks voor 1832 zal worden aangelegd. *De Agent voornoemd*,
Leeuwarden, den 12 Januarij 1832. VAN BURMANIA RENGERS.

TOONEEL-BERIGT.

Dingsdag den 17 Januarij 1832, ten voordeele van den Heer *Feitlinger* en de Jufvrouwen *Fransman* en *Meldola*, op verzoek: DON JUAN, ODER DER STEINERNE GAST; groote Opera in vier bedrijven; muzijk van *Mozart*; versierd met al deszelfs toestel. Ten 6 ure zal het Tooneel geopend worden.

NB. Geen abonnementkaartjes zijn gangbaar.

*** Heden zijn getrouwd:
DONGJUM, H. W. STEENSTRA, *Onderwijzer*, en
den 8 Januarij 1832. H. P. KAMSTRA.
*** Getrouwd:
SNEEK, J. H. BRENNINKMEIJER, en
den 15 Januarij 1832. E. DE JONG.
Familie en Bekenden gelieven deze als bijzondere kennisgeving aan te nemen.

*** Heden verloste van eene welgeschapene DOCHTER, E. VAN DALEN, geliefde Echtgenoot van H. WITTE.
HARLINGEN, den 1 Januarij 1832.

*** Heden beviel van eenen welgeschapen ZOON, M. L. SONDERDIJK, geliefde Echtgenoot van B. LEVEDAG.
LEEUWARDEN, den 7 Januarij 1832.
Vrienden en Bekenden gelieven deze als bijzondere kennisgeving aan te nemen.

*** Mijne geliefde Echtgenoot EVA JUSTINA WIERDSMA, beviel heden voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER. Mr. L. DORHOUT.
LEEUWARDEN, den 10 Januarij 1832.

*** Heden beviel voorspoedig van eenen welgeschapen ZOON, JELLINE DIDERIKE WIERDSMA, geliefde Echtgenoot van Mr. J. SCHIK.
LEEUWARDEN, den 11 Januarij 1832.

*** Mijne geliefde Echtgenoot, J. M. KOOISTRA, is den 6 dezer, des namiddags verlost van eenen welgeschapen ZOON. L. DOTING.
LEEUWARDEN, den 12 Januarij 1832.

SNEEK, den 13 Januarij 1832. Heden is mijne beminde Echtgenoot, CLASINA JULIA TEN CATE, verlost van eenen welgeschapen ZOON.
Mr. W. F. KEUCHENIUS.
Naardien aan veelvuldige Familie betrekkingen en Vrienden hiervan geene bijzondere mededeeling zal geschieden, zoo worden zij verzocht deze als aan hun gerigt te beschouwen.

*** Mijne geliefde Echtgenoot, L. J. PENNINGA, verloste heden avond van eene DOCHTER. P. A. BORGER.
JOURE, den 14 Januarij 1832.
Aan Familie en betrekkingen.

*** Heden in den vroegen morgen beviel voorspoedig van eenen welgeschapenen ZOON, W. STEENSMA, geliefde Huisvrouw van L. F. LE MAIRE,
OENKERK, den 14 Januarij 1832. *Ontvanger.*

*** Heden verloste van eenen ZOON, MARTJE A. KLAVER, geliefde Huisvrouw van B. SCHAAFSMA.
DOKKUM, den 15 Januarij 1832.
Familie en Vrienden zoo binnen als buiten de stad gelieven deze voor kennisgeving aan te nemen.

*** Na eene langdurige sukkeling, aan eene uitterende ziekte, trof mij heden avond omstreeks 7 ure, de gevoeligste slag mijns levens, door het afsterven van mijne geliefde Huisvrouw, TJETJE WILLEMS JELLEMA, in den bloeijenden ouderdom van 23 jaren en 11 maanden, ruim 5 jaren mogt ik met haar in eenen genoegelijken Echt deelen; hoe smartelijk mij en hare waarde Ouders, wier eenige Dochter zij was, dit verlies treft, kan ieder regtschapen Christen ligt beseffen, dewijl zij voor mij eene dierbare Gade en voor mijn eenig nagelaten, nog zeer jong kind eene teedere zorgrijke Moeder was; doch de troost van de ware Godsdienst en de hoop om haar eenmaal in zalige vreugde hier namaals te zullen ontmoeten, kan mijne smart en droefheid eenigzins lenigen. Verzoekende van brieven en rouwbeklag verschoond te blijven.
JORWERD, den 4 Januarij 1832. T. M. TJEPKEMA.

LEEUWARDEN, den 11 Januarij 1832. Heden avond overleed, na eene ongesteldheid van eenige weken, onze waardige en zeer geliefde Moeder en Grootmoeder, Mejufvrouw TRIJNTJE RIENSTRA, Weduwe van wijlen den Heer VALENTINUS SLOTHOUWER, in leven Rector en Gijmnasiarcha der Latijnsche Scholen alhier, in den gezegenden ouderdom van omtrent acht en negentig jaren. — Diep treft ons dit verlies, daar zij, hoe hoog ook bejaard, het volle genot mogt behouden van hare gezonde zielsvermogens, en bij eene aangename verkeering ons een voorbeeld was van Godsvrucht en deugd. — Doch dankbaar voor het geluk van haar zoo lang te hebben mogen bezitten, troost het ons, dat zij thans dat betere leven deelachtig is, waarnaar zij zelve, in hare laatste dagen, met Christelijk verlangen uitzag.
E. SLOTHOUWER, Wed. E. HIDDINGA.
Mede namens mijne beide Zusters en de Kindskinders der Overledene.
Familie en Betrekkingen gelieven deze algemeene kennisgeving, als bijzondere aan te nemen.

*** Na eene Echtverbindtenis van bijna 48 jaren, behaagde het den Allerhoogsten, van mijne zijde door den dood weg te nemen mijn dierbare Echtgenoot EGBERT KLAZES BRUNGER, in den ouderdom van ruim 73½ jaren, waarvan de laatste 7 vol bittere smarte; hij ontsliep zacht, en zoo ik hoop zalig, en bidde God, mij in dezen weg te ondersteunen. CATHARINA DOMNA,
WORKUM, den 12 Januarij 1832. Wed. E. K BRUNGER.
Vrienden en Bekenden, buiten de Stad, gelieven deze voor algemeene en bijzondere kennisgeving aan te nemen.

*** Tot onze bittere droefheid, werd ons jongste Dochtertje JISSINA, ons dezen morgen door den dood ontrukt. G. D. SIMON.
SNEEK, M. SIMON,
den 13 Januarij 1832. Geb. FRICKENS.

*** Het JONGETJE onzer tweelingen den 12 Januarij 1831 geboren, stierf heden.
LEEUWARDEN, M. HETTEMA.
den 16 Januarij 1832. E. HETTEMA, geb. SMIT.

Op de Markt te Leeuwarden, van Vrijdag den 13 Januarij 1832, zijn er geene prijzen van de Weit en Rogge geweest.
De Boter, geen Markt.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, DEN 14 JANUARIJ 1832.

NEDERLANDEN.				Gebl.
Werkel. Schuld...	2½ pct.	$39\frac{1}{4}$	$40\frac{1}{4}$	$39\frac{3}{4}$
Uitgestelde dito.........		$\frac{15}{16}$	1	
Kansbiljetten............f		$15\frac{1}{4}$	$15\frac{1}{2}$	$15\frac{3}{8}$
Stellen van uitgel. dito.-				
Amort. Sijndicaat	4½ pct.	$66\frac{1}{2}$	67	$66\frac{3}{4}$
———	3½ „	53	$53\frac{1}{2}$	$53\frac{1}{4}$
Domein Losrenten.	2½ „			
Handel-Maatsch...	4½ „	$75\frac{3}{4}$	$76\frac{1}{4}$	76
Schatkistbiljetten..	6 „	$96\frac{1}{4}$	$96\frac{3}{4}$	$96\frac{3}{8}$
———	100..	$96\frac{1}{2}$	97	
———	50..			
Oorlogs-Lasten....	5 pct.	80	$80\frac{3}{4}$	$80\frac{1}{8}$
Leening 1831.....	6 „	$91\frac{1}{4}$	92	$91\frac{3}{8}$
FRANKRIJK.				
Inschr. op 'tGrootb.	3 pct.	$64\frac{1}{4}$	$65\frac{1}{2}$	65
Certificaten van dito	3 „			
RUSLAND.				
Bij *Hope & Comp.*	5 „	90	$90\frac{1}{2}$	$90\frac{1}{4}$
Negotiatie 1828...	5 „	90	$90\frac{3}{4}$	$90\frac{3}{8}$
Inschr. op 'tGrootb.	6 „	$55\frac{3}{4}$	$56\frac{1}{4}$	56
Certificaten van dito	6 „			
Cert. dito Hamb. Ad.	5 „			
Dito te Londen gen.	5 „			
Leening 1831.....	5 „	83	$83\frac{1}{2}$	$83\frac{1}{4}$
PRUISSEN.				
In Londen genegot.	5 „			
Idem, 2de Ligting	5 „			

SPANJE.				Gebl.
Amsterd. Perpetuel	5 pct.	$45\frac{3}{4}$	$46\frac{3}{4}$	$46\frac{5}{8}$
Id. te Par. en Lond.	5 „			
Uitgestelde.......	5 „			
Renten Perpetuel.	3 „			
POLEN.				
Loten..............	f			
OOSTENRIJK.				
Weener-Bank.....	5 pct.			
Dito............	4 „			
Certificaten.......	2½ „			
Metalliek........	5 „			
Dito te Lond. gen.	5 „			
Dito...........	2½ „			
Bank-Actien......	3 „			
Aand. f100 bij *Roth.*				
Dito -250 dito....	4 „			
NAPELS.				
Certific bij *L. & B.*	5 pct.			
Idem Administratie	5 „	$70\frac{1}{4}$	$70\frac{3}{8}$	
Dito te Lond. gen.	5 „			
DENEMARKEN.				
Negot. in Londen	5 pct.			
ENGELAND.				
Geconsolideerde ..	5 pct.	83	$83\frac{1}{4}$	
GRIEKENLAND.				
Te Londen.......	5 pct.			

VOORWAARDEN EENER

VADERLANDSCHE LOTERIJ,

TER EERE VAN

J. C. J. VAN SPEIJK.

Ondernomen door Mr. C. P. E. ROBIDÉ VAN DER AA *te Leeuwarden, en goedgekeurd bij besluit van Zijne Majesteit den Koning, de dato 12 December 1831 no. 23.*

Art. 1. Er zullen in deze Loterij, tegen betaling van een gulden en tachtig cents het Lot, zoo vele Loten worden uitgegeven als er zich daartoe gegadigden zullen aanmelden.

Art. 2. De Loterij zal bestaan uit *prijzen en nieten.*

Art. 3. De prijzen zullen bestaan in onderscheidene galanterien, zoo voor toilet- en zakgebruik als anderzins geschikt, vervaardigd van het bij den Ondernemer aanwezige hout en ijzer, behoord hebbende tot de Kanonneerboot n°. 2, aan den Ondernemer ten dien einde van wege Zijne Excellentie DEN LUITENANT GENERAAL BARON CHASSÉ, *Opperbevelhebber van het Citadel van Antwerpen en van Zijner Majesteits Zeemagt op de Ooster Schelde*, toegezonden; welk hout en ijzer op den 5 Februarij 1831, onmiddellijk na het springen der Kanonneerboot, door den Wel Edel Gestrengen Heer Kolonel en Kapitein ter Zee KOOPMAN, *kommanderende 's Konings Zeemagt voor Antwerpen*, uit de Schelde is opgevischt, blijkens verklaring door gemelden Kolonel daarvan afgegeven en bij den Ondernemer berustende.

Art. 4. Hoezeer het niet mogelijk is het aantal der te vervaardigen voorwerpen als nog te bepalen, zal het getal der prijzen niet minder dan *twee honderd* zijn, en onder anderen bestaan uit:

Thee- en Tabakskistjes.	Naaldenkokers.
Dames Werkdoosjes.	Garenklosjes.
Snuif- en Speldedoosjes.	Doekspeldjes.
Etui's voor Tandenstokers.	Zegel- en andere Ringen.
Sigarenkokers en Pennetjes.	Pijpuithaalders, enz.
Borduurpennetjes.	

Alles smaakvol in zilver gemonteerd en voorzien van de letters V. S. Zullende er, zoodra al de voorwerpen gereed zijn, van dezelve gedrukte lijsten worden opgemaakt, en vóór de trekking eene openbare tentoonstelling worden gehouden.

Art. 5. De trekking der Loterij zal plaats hebben te *Leeuwarden*, in het openbaar, ten overstaan van den Heer Mr. J. D. VAN DER PLAATS, die als Notaris daartoe gratis zijn ministerie heeft aangeboden, op tijd en plaats nader door de nieuwspapieren bekend te maken. En zulks op de gebruikelijke wijze, zullende tot het trekken der prijzen en nummers worden gebezigd *vier weeskinderen*, waartoe twee uit het *Stads*, een uit het *Burger* en een uit het *Roomsch Catholijke Weeshuis* zullen worden verzocht.

Art. 6. De Loten, door den Ondernemer eigenhandig geteekend, zullen bij onderscheidene Correspondenten, in de voornaamste plaatsen des Rijks, verkrijgbaar worden gesteld.

Art. 7. De geheele zuivere opbrengst dezer Loterij, na aftrek der noodwendige kosten voor het vervaardigen der voorwerpen, het drukken van de voorwaarden en loten, van het volgens art. 9 op te maken verslag, en diergelijken, is bestemd om daarmede te vergrooten het reeds verzamelde fonds tot oprigting van een Nationaal Gedenkteeken ter vereering van de heldhaftige zelfopoffering van J. C. J. VAN SPEIJK.

Art. 8. De getrokken prijzen zullen tegen afgifte der Loten, waarop zij gevallen zijn, verkrijgbaar worden gesteld dadelijk na afloop der trekking en binnen ééne maand moeten worden afgehaald, of ten voordeele van bovengemeld fonds vervallen.

Art. 9. De Ondernemer zal van het door hem in deze te verrigten ten slotte Rekening en Verantwoording afleggen aan de daartoe door den Hoog Edel Gestrengen Heer Gouverneur van Vriesland benoemde Kommissie, bestaande uit de Heeren:

W. H. SURINGAR. I. I. VAN VLOTEN.
J. CATS, Sz. M. SIDERIUS DE WAL.

Art. 10. Na den geheelen afloop dezer Loterij zal aan ieder houder van een Lot *gratis* worden uitgereikt een gedrukt verslag, bevattende eene lijst der voorwerpen, den afloop der verloting en al hetgeen ten deze zal zijn verrigt.

Aldus ontworpen door mij ondergeteekende op heden den 30 December 1831.

ROBIDÉ VAN DER AA.

Tot het bekomen van Loten kan men zich te Leeuwarden aanmelden bij den Boekhandelaar G. T. N. SURINGAR, *en ten kantore van Mr.* ROBIDÉ VAN DER AA. *in de Beijerstraat Letter G. no.* 135.

NEÊRLANDS HELDENDADEN TE LAND
VAN DE VROEGSTE TIJDEN AF TOT IN ONZE DAGEN.
Uit te geven bij G. T. N. SURINGAR, *te Leeuwarden.*

*** Op aanzoek van velen, waarmede de Uitgever zich en zijne onderneming vereerd rekent, blijft de inteekening op bovengenoemd werk, die anders met den 31 December gesloten was, vooreerst nog opengesteld. Het berigt van inteekening is bij elken Boekhandelaar *gratis* te bekomen.

In naam en van wege den Koning.

EXECUTORIALE VERKOOP.

Van eene HUIZINGE, ERVE en SCHUURTJE, staande en gelegen aan den Rijdweg te Sint Nicolaasga, grietenij Doniawerstal, Arrondissement Sneek, gearresteerd bij proces-verbaal van den Deurwaarder JOHANNES DE VRIES, d. d. zeventienden, geregistreerd den negentienden, overgeschreven ten Kantore der Hijpotheken te Sneek den twintigsten, ter Griffie der Regtbank van eersten aanleg aldaar den negen en twintigsten December achttien honderd een en dertig; waarvan Afschriften gelaten zijn aan de Heeren TJITSSE VAN HETTINGA, Assessor van de grietenij Doniawerstal, te Langweer en WICHER VAN EIJCK, Griffier bij het Vredegeregt van het kanton Lemmer, te Balk, ter requisitie van *Hijlkjen Tjitskes Rijpkama*, Weduwe van *Pieter Lodewijks Zwart*, Boerin te IJpecolsga, hebbende tot haren Procureur Mr. ARNOUT DANIEL RENEMAN, te Sneek, ten laste van *Akke Meinderts de Rhee*, Weduwe van *Epke Tjitskes Rijpkama*, Winkeliersche te St. Nicolaasga, voor de helft prose, en voor de wederhelft in kwaliteit van Moeder en Voogdesse harer minderjarige Kinderen *Froukjen*, *Meindert*, *Gootske*, *Tjitske*, *Trijntje*, *IJmpkjen*, *Pieter* en *Pietjen*, bij genoemden haren wijlen man in echte gewonnen; waarvan de eerste lezing der memorie van lasten zal plaats hebben, ter audientie der Regtbank van eersten aanleg voor het Arrondissement Sneek, van Woensdag den vijftienden Februarij 1832.

Voor Extract conform, A. D. RENEMAN.

Mr. L. J. HUBER, Notaris te Sneek, gedenkt publiek, bij strijk- en verhooggeld, aan den meestbiedende te verkoopen:

Eene ruime en zeer sterke HUIZINGE, uitmuntend geschikt tot alle neringen en bij uitstek tot een Veerhuis, met BLEEKVELD en PLAATS cum annexis, staande en gelegen aan den Zuidkant van het Kleinzand, en naast het Jouster en Oldeboornster Veerhuis te Sneek, gekwoteerd met wijk 1, no. 93, bij *D. de Jager*, *Sr.* en *Vrouw* als eigenaars in gebruik; den 12 Mei 1832 te aanvaarden.

Wie gading maakt, kome op Woensdagen den 18 Januarij en 1 Februarij 1832, bij de provisionele en finale toewijzing, telkens des avonds ten 7 ure, ten huize van den Societeithouder *H. S. à S. van Heslinga*, te Sneek, en koope op alsdan voor te lezene Conditien, welke intusschen bij opgemelden Notaris te vernemen zijn.

De Notaris WIJMA, te Harlingen, zal, op Woensdag den 18 Januarij 1832, precies op den middag, in de herberg Benthem, aldaar, publiek veilen: Plus minus 100 zakken meer en min beschadigd LIJNZAAD. Nader onderrigt ten Kantore van voorschreven Notaris.

De Notaris P, STEENSMA, te Minnertsga, zal, op Zaturdagen den 21 Januarij 1832, bij de beschrijving, ten huize van den Kastelein *S. J. Zuidema*, te Minnertsga, en den 4 Februarij daaraanvolgende bij den finalen palmslag, telkens des namiddags ten 4 ure, ten huize van de Kasteleinsche de Weduwe *S. S. Bakker*, publiek, bij strijk- en verhooggelden, aan de meestbiedenden, presenteren te verkoopen:

1. Eene schoone, beste en sterke HUIZINGE, BLEEKVELD en HOVINGE, met wijdere toe- en aanbehooren, staande en gelegen aan de Lange Streek, op het best van den dorpe Minnertsga, en aldaar gekwoteerd met no. 14, bij den mede eigenaar *G. J. Elgersma* en anderen in gebruik, zijnde vrij van grondpacht en floreen, bestaande deze Huizinge voornamelijk in eene Voorkamer en ruim Voorhuis, eene ruime Middenkamer en eene Achterkamer, met Haard en Bedsteden en Provisiekasten, twee beste Kelders en twee Regenwatersbakken, en over de geheele Huizinge een ruimen Zolder, zeer geschikt tot berging van Granen.
2. 1 Bunder en ruim 28 v. roede KOOLTJERSLAND, gelegen nabij de Tzummarummer Vaart onder Minnertsga, en aldaar belast met 1 floreen en 8 penningen aan Dijkschatting.
3. Eene HUIZINGE en BLEEKVELD, staande en gelegen mede op de Lange Streek, te Minnertsga, gekwoteerd met no. 21, bestaande in een ruim Voorhuis, eene Voor- en Achterkamer, met Haard en Bedsteden, Provisiekasten, Kelders en verdere gerijfelijkheden; vrij van grondpacht en floreen; bij de Weduwe *Wijtze Sjoerds Bakker* als eigenaarsche in gebruik.

Het 1ste en 3de perceel den 13 Mei 1832, en het 2de perceel dadelijk na den finalen palmslag te aanvaarden.

De Notaris G. ATTEMA, Gz., te Oldeberkoop, zal, ten verzoeke van den Heer en Mr. K. EEKMA, Procureur te Heerenveen, als gelastigde van zijn principaal, op Zaturdagen den 21 Januarij 1832, bij de beschrijving, en den 4 Februarij daaraanvolgende, bij finale toewijzing, telkens des namiddags precies om 2 ure, ten huize van *G. J. Akinga*, Kastelein te Oosterwolde, aan de meestbiedenden presenteren te verkoopen:

Eenige perceelen VASTIGHEDEN, in Bosschen, Weid- Hooiland en Heideveld bestaande, en te en onder Oosterwolde gelegen; — alles breeder bij biljetten, daarvan voorhanden.

Wie gading hieraan maken, komen op tijd en plaats voorschreven, en koopen op voorwaarden als dan voor te lezen, welke inmiddels bij gezegden Notaris kunnen worden vernomen.

De Notaris O. B. OEBERIUS, te Sint Anna Parochie, presenteert publiek, bij strijk- en verhooggeld, te verkoopen:

Eene uitmuntende en zeer vruchtbare ZATHE en LANDEN, met derzelver sterk gebouwde en welgetimmerde HUIZINGE en SCHURE, gekwoteerd met no. 176, HORNLEGER, BOOMEN en verdere PLANTAGIEN, afzonderlijk STOOKHUIS, benevens eene HUIZINGE, no. 177, voorzien van 2 Kamers, Gang en aanbehooren, geschikt tot Woning voor 2 Arbeiders, groot in het geheel 41 bunder 33 v. roede 65 v. el en 95 v. palm Lands, waarvan 3 bunder 21 v. roede en 49 v. el Greidland, en al het overige best Bouwland is. Alles staande en gelegen op het Oud Bildt, aan den Kouden Weg onder Sint Jacobi Parochie, behalve circa 15 bunder, welke onder Sint Anna Parochie gelegen zijn; bij den mede-eigenaar *Klaas Jacobs Kuiken* bewoond en in gebruik. Hebbende voornamelijk tot naastlegers ten Oosten de Erven *Tjerkje A. Wassenaar*, *D. A. Lont*, en anderen; ten Zuiden *Wiltje Johs. Pars cum soc.* en *Klaas B. Wassenaar*, en anderen; ten Westen *Klaas B. Wassenaar*, en anderen, en ten Noorden *K. B. Wassenaar* en *K. A. Wassenaar*. Geheel vrij van reed en drift ten dienste van anderen.

Vrij te aanvaarden de Gebouwen c. a. den 12 Mei 1832, de onbezaaide Bouwlanden dadelijk, de Greidelanden Sint Petri 1832, en de bezaaide Bouwlanden na het rispen der vruchten in 1832.

Wie gading maken, komen bij de beschrijving en provisionele toewijzing, op Maandag den 23 Januarij 1832, des namiddags ten twee ure, in de Herberg van *Lammert M. Kramer*, te Sint Jacobi Parochie. Alles breeder bij Biljetten omschreven, die bij voornoemden Notaris zijn te bekomen.

ISAäC TELTING, Notaris te Franeker, zal, op Maandag den 23 Januarij 1832, des morgens tien ure precies, ten huize van *Jan Johannes Hibma*, wonende aan den Slagdijk onder Sexbierum, bij boelgoed en gereed geld verkoopen:

4 Koeijen, 3 Paarden, 2 Hooiwagens, 1 Chais, 1 Aardkar, 2 Eggen, 1 Dorschrol, Tjen en toebehooren, koperen Emmers, Handketel, 1 klamp Hooi, 1 Klok, en hetgeen meer te voorschijn zal worden gebragt.

STRANDVONDERIJ.

De STRANDVONDER van Ameland, zal, op Woensdag den 25 Januarij 1832, tegen contant geld, publiek verkoopen:

Twee ANKERS, eenige enden gekapt ANKERTOUW, gekapt STAG en WANT, loopend en staand TOUWWERK; alles afkomstig van het op den vijftienden November 1830 tusschen Terschelling en Vlie verongelukt Russisch brikschip *Abiene*. Kapitein *Jean Pontan*.

Uit de hand TE KOOP: Een SCHUITSCHEEPSHOL, lang circa 15 el, wijd 3½ el, en hol naar rato, zijnde bevaren geweest door *G. J. Ploeg*. Te bevragen bij *PIETER IJPES SCHUITEMAKER*, op het Vliet te Franeker, alwaar hetzelve is liggende.

TE KOOP: Eene zeer fraaije en welgeconserveerde KOETS van vieren; adres bij den Mr. Smid B. MEULMAN, te Groningen.

De Notaris STINSTRA, te Franeker, zal, publiek bij strijk- en verhooggeld, preseteren te verkoopen:

Het BUITENGOED *KLEIN LANKUM*, gelegen aan den Rijdweg, ten Westen van en onder Franeker, en wel al de GEBOUWEN van dien op *afbraak*, en de TUINEN, SINGELS en GROND, zonder het Geboomte, welk laatste afzonderlijk zoo als het reeds genummerd staat, zal geveild worden, en nog twee daarbij en aanliggende stukken GREIDE, alles in perceelen bij Biljet omschreven. De Heeren Huizinge is van groote uitgestrektheid, heeft een beschoten dak, hechte vloeren, balken en zolders, eene aanzienlijke wenteltrap, Gang met wit marmeren steenen, en zal onder andere goede en bruikbare Materialen, veel Lood opleveren. Het Koetshuis is groot en ruim en de daarin verbondene paardestal, met steenen kribben, en buiten andere kleinere Gebouwen, Broei- en Trekkast en Stakettingen, staan er twee kapitale ijzeren Inrij-Hekken.

Het Geboomte op stam en door de Koopers te roeijen, bestaat uit meer dan 200 Ipen, 150 Abelie, 100 Linden en 100 Esschen, waaronder vele zwaar en tot alle werk geschikt; voorts Eiken, Beuken, Eschdoorn, Appel, Peer, Persik-, Druif- en andere Vruchtboomen en eene menigte Haag- en ander Kleinhout.

De Gebouwen dadelijk, doch de Tuinmanswoning den 12 Mei 1832, de Grond zoodra de Boomen er af zijn en het stuk Greide *het Fentje*, Petri 1834 te aanvaarden.

De provisionele veiling zal gehouden worden op de Plaats *Klein Lankum* zelve, voor de Gebouwen op afbraak, den blooten Grond en Greidlanden, op Maandag den 6 Februarij 1832, ten elf ure voor den middag, en voor het Geboomte, op Dingsdag den 7 daarop volgende, des morgens ten 9 ure, en zal bij de nader te bepalen finale toewijzing, door zamenvoeging van al het geveilde, den gegadigden ook gelegenheid gegeven worden, om deze zich, door deszelfs uitmuntende ligging en in andere opzigten, als een aangenaam en gerijfelijk Zomer en Winterverblijf, aanbevelende Buitenplaats, in eens te koopen, om in tegenwoordigen stand te blijven.

Het geveilde is dagelijks te zien en de Verkoop-Conditien zijn te vernemen en Biljetten te bekomen bij den Notaris.

LEES HIER.

Veroorzaakt door toevallige omstandigheden, presenteert men bij besloten briefjes TE VERHUREN voor den tijd van drie aaneenvolgende jaren, ingaande met den twaalfden Mei eerstkomende, en te eindigen den twaalfden Mei achttienhonderd vijf en dertig:

Een welbeklanten WIND-KORENMOLEN, met eene daarin aanwezige KNECHTS-WONING, staande en gelegen te Dragten, op het zoogenaamde Molenend (grietenij Smallingerland,) thans bij de Erven *Abraham ten Cate* als eigenaars in gebruik.

De inlevering der briefjes moet geschieden vóór den tienden Februarij aanstaande, (1832) ten huize van LIBBE BOCKES BOSMA, Huisman in de Zuiderdragten, bij wien de Conditien zijn te vernemen, en men alle inlichtingen kan bekomen.

Tevens wordt op aannemelijke Voorwaarden uit de hand TE KOOP of TE HUUR aangeboden: Eene prompte HUIZINGE met STALLING, staande in de nabijheid van den Molen, te Dragten, thans door *J. Krop* als huurder wordende bewoond. De Conditien zijn te vernemen bij W. F. BROUWER; te Langezwagen.

Er wordt gepresenteerd tot overneming eene solide affaire van HUIS, VERWEN en GLAZENMAKEN, te Leeuwarden, sints jaren met het beste gevolg gedreven. Iemand hierop reflecterende, adressere zich met gefrankeerde brieven onder letter M, bij den Deurwaarder L. HARMENZON, op den Ewal, te Leeuwarden.

Verhuring bij geslotene briefjes.

Bij geslotene briefjes TE HUUR voor den tijd van *vijf* jaren, in te gaan Sint Petri en Mei 1832: Eene ZATHE en LANDEN, met HUIS en SCHUUR en verder aanbehooren, groot ongeveer 27 bunder Greidland, gelegen in den dorpe Noordbroek, nabij de Joure, bij *Auke Hommes van der Hoek* als huurder in gebruik. De gegadigden worden verzocht hunne briefjes vóór den 15 Februarij *vrachtvrij* in te zenden bij M. J. PEKEMA, Koopman te Joure, bij wien de Voorwaarden van verhuring intusschen te vernemen zijn.

TE HUUR: Eene nette HEEREN HUIZINGE, staande in de Sint Jacobstraat te Leeuwarden, gekwoteerd letter H, no. 61.

Wie iets te vorderen heeft van, of verschuldigd is aan den Boedel van wijlen *ALLE FEIJES VAN DER WAL*, in leven Veerschipper en Koopman te Kootstertille, en deszelfs nagelatene Weduwe *TRIJNTJE METSKES STIENSTRA*, Winkeliersche aldaar, gelieve daarvan opgaaf en betaling te doen in deze maand Januarij, ten Kantore van den Notaris M. DE VRIES, te Augustinusga.

KOMMISSARRISSEN en DIRECTEUR van het NEDERLANDSCH BRAND-WAARBORG-GENOOTSCHAP berigten: dat de Staten en Rekeningen der beide Afdeelingen, door de Wel-Edele Heeren,

KARTHAUS, HASENCLEVER & Co.	J. A. & C. M. SIMON THOMAS
W. VAN KEMPEN,	en
OOSTER & Co.	WURFBAIN & Co.

zijn nagezien en goedgekeurd; en nu nog gedurende *zes weken* ter visie liggen, ten Kantore van den Directeur, Heerengracht tusschen de Beulingstraat en het Koningplein, no. 105.

Amsterdam,
den 12 Januarij 1832.

A. HORSTMAN,
P. J. AMESHOFF,
J. PASSAVANT. } *Kommissarissen.*
J. F. GEORGY, *Directeur.*

De Deelnemingen in het bovenstaande Genootschap kunnen geschieden
te Leeuwarden bij den Heer P. KOUMANS SMEDING.
te Harlingen „ „ „ G. HINGST.

155ste Koninklijke Nederlandsche Loterij.

Bij J. H. J. LEHMANN, bij de Brol, te Leeuwarden, alwaar in de afgeloopene Loterij verscheidene prijzen zijn gevallen, zijn weder te bekomen LOTEN in *huur* en in *koop*, en voor *alle klassen*, tot Prijscourant. De trekking der eerste Klas zal op Maandag den 13 Februarij 1832 beginnen. Bij hem wordt ook *Groot Kontraboek* gehouden. Houdt zich vriendelijk gerecommandeerd.

De ondergeteekende berigt door deze, dat de HOUTHANDEL door wijlen haren Echtgenoot CORNELIS VAN LOON gedreven, door haren Zoon HENDRIK VERVOORT op de firma van de Weduwe C. VAN LOON zal worden voortgezet; in de verwachting zijnde, ook dat vertrouwen te zullen genieten, welke gemelde handel eene reeks van jaren heeft genoten.

De Weduwe C. VAN LOON.

Harlingen, den 1 Januarij 1832.

De ondergeteekenden, Hoedenfabrikeurs binnen Sneek, vinden zich gedrongen door deze aan het geëerd Publiek in het algemeen, en hunne Stadgenooten in het bijzonder bekend te maken en te recommanderen dat bij hen ook te bekomen zijn ZIJDEN HOEDEN op Spaterie van *f* 2 : 25 tot *f* 3 : 75, op Vilt van 4 tot 6 gulden, alsmede zuivere inlandsche VILTEN HOEDEN van 1 tot 10 gulden in alle soorten; belovende eene eerlijke behandeling.

T. J. VLINK.
T. OUENDAG, Jz.

Allen die genegen mogten zijn zich als PLAATSVERVANGER voor de Nationale Militie of Schutterij te verkoopen, en diegenen die genegen mogten zijn voor gemelde Militie of Schutterij een Plaatsvervanger te koopen, kunnen zich nader in persoon adresseren in de Herberg Buitenrust, te Wijns, alwaar men met onderscheiden Commissien voor gemelde Militie en Schutterij belast is.

Een SMIDSKNECHT, zijn werk redelijk goed verstaande, kan dadelijk werk bekomen bij *B. J. KALSBEEK*, op het Noordvliet bij Leeuwarden.

Sedert den 3 Januarij 1832 wordt er in de nabijheid van Goingarijp, bij de Joure, vermist een PERSOON, 23 jaren oud, niet zeer groot van gestalte, gekleed met een pijen Baaitje, linnen Broek, en hebbende eene blaauwe Slaapmuts op zijn hoofd, zijnde waarschijnlijk in het ijs omgekomen; die dezelve vindt of daarvan aanwijzing doet aan de Weduwe *TJEERD ANNES HOEKSTRA*, te Goingarijp, zal *tien gulden* tot eene belooning genieten.

Bij M. VAN DEN BOSCH, Boekdrukker bij de Vischmarkt; te Leeuwarden, wordt heden uitgegeven DE PROVINCIALE ALMANAK voor 1832.

Het *tweede en laatste gedeelte* van de NIEUWE BEGINSELEN DER KRUIDKUNDE EN DER PLANTEN-NATUURLEER van *A. Richard*, met aanteekeningen en bijvoegsels voorzien, door den Hoogleeraar C. MULDER, *met Platen*, — is heden bij den Boekhandelaar IJPMA te *Franeker* van de pers gekomen en in de meeste Boekwinkels voorhanden. De prijs van het nu compleete Werk is *f* 5 : 90. Alsmede:

I. *Schets van het leven en de regering van Z. M. WILLEM I*, Koning der Nederlanden. Met Portret........ *f* 0 : 90.
II. *Schets van het leven en de regering van Z. M. LODEWIJK PHILIPPUS*, Koning der Franschen. Met Portret........ - 0 : 80.
III. *Schets van het leven en de regering van Z. M. GEORGE IV*, Koning van Groot Brittanje. Met Portret........ - 0 : 70.
IV. *Schets van het leven en de regering van Z. M. FREDERIK WILHELM III*, Koning van Pruissen. Met Portret........ - 1 : 20.

Te LEEUWARDEN, bij P. KOUMANS SMEDING, bij de Hoeksterpoort, Letter K, no. 176.

ADVIJS van den Heer M. P. D. Baron VAN SIJTZAMA, bij gelegenheid van de discussie over de Wet op de middelen tot bestrijding der Uitgaven over 1832.

EDEL MOGENDE HEEREN!

In de Wet op de Middelen tot bestrijding der uitgaven voor 1832, die thans het onderwerp Uwer deliberatien uitmaakt, tref ik in de eerste plaats aan 20 opcenten op de verponding, welke last hoofdzakelijk op den Landbouw zal drukken.

De Landbouw mag evenwel te regt worden aangemerkt als de meest zekere bron van ons nationaal volksbestaan, om dat de vereenigde aanwending van het vernuft en de kracht zijner beoefenaars de oppervlakte der aarde noodzaakt die voortbrengselen te leveren, als welke in staat zijn aan de noodzakelijkste behoeften van het menschdom te voldoen.

Welk ander bedrijf Edel Mogende Heeren heeft die uitgebreidheid? en kan aan den Landbouw in dit opzigt worden gelijk gesteld? Een volk toch hetgeen aan de eerste levensbehoeften zelve kan voldoen en zich de ontbering van het overtollige wil getroosten, kan bestaan.

Er kan geen bedrijf gedacht worden dat zoo vele menschen bezig houdt, en voor werk onderboud verschaft als de Landbouw, om dat dezelve zoo veler menschenhanden en vernuft noodig heeft en *moet* gebruiken om in deszelfs eindelooze verscheidenheid juist die voorwerpen te leveren welke door geene andere kunnen worden vervangen, en mogelijk het eenig bedrijf is dat niet toelaat door machinerie aan duizende handen werk te onthouden, tot groot nadeel en gevaar der Maatschappij.

En Edel Mogende Heeren! het zijn niet alleen degenen die het land bewerken, welke tot dezen stand in de Maatschappij behooren, het zijn ook al die werklieden en handelaars die in hunne behoeften voorzien, wier lot onafscheidelijk is van dat des Landbouws; gaat het den Landbouw wel, dan floreren niet alleen alle met denzelven in betrekking staande bedrijven ten platten lande, maar ook in de Steden; — is de Landbouw daarentegen in verval, heeft hij geen de minste overwinsten, dan zijn diegenen welke hun bestaan in eene directe betrekking, door den Landbouw vinden, nog het eerst zonder brood; en men mag zeggen dat in dit land geheele provincien worden gevonden, welke onvoorwaardelijk in het lot des Landbouws deelen.

Voeg ik nu hier nog bij dat de Landbouwende stand, uit welke de meeste menschen geboren worden en dat die stand dus diegene is, welke over het geheel weder aanvult de verliezen door andere standen geleden, — men denke hier vooral aan de menschen verslindende zeetogten voor den grooten handel, en aan de levenswijs in de groote Steden.

Voeg ik hier nu ten anderen nog bij, dat de magt van een volk niet bestaat in uitgebreidheid van grondgebied, maar in de menigte van ingezetenen, — dan zal wel niemand mij kunnen ontkennen dat die magt moet afhangen van de welvaart van den Landbouw. — moet ik hier eindelijk nog bij opmerken, dat de Landbouw alléén in staat is, *bij eene behoorlijke behandeling* de ingezetenen tegen gebrek te behoeden, wanneer door oorlog of andere omstandigheden, de Handel buiten de mogelijkheid is van buitelands aan te voeren, — dan zal wel niemand ontkennen, dat de Landbouw wegens deszelfs overgroote belangrijkheid onze zorg en belangstelling ten hoogste verdient.

Is de Landbouw thans in dien bloeijenden staat, dat wij al die goede gevolgen van denzelven met regt zullen mogen verwachten niet alleen, maar dat wij van denzelven in dit oogenblik hoogere belasting mogen vorderen?

Geniet de Landbouw zoodanige gepaste bescherming dat bij ten allen tijde ons tegen gebrek zal kunnen behoeden?

Beide vragen meen ik ontkennend te moeten beantwoorden.

Dat dezelve thans niet bloeijend is, is van eene zoodanige bekendheid dat ik zoude gelooven U Edel Mogenden te kort te doen, door bij dit punt lang stil te staan.

Ik zal U Edel Mogenden slechts ten deze herinneren aan de demonstratien in eene menigte verzoekschriften aan deze Kamer ingediend, voorkomende, — welker rapporten ik bejammer dat ons nog niet zijn geworden, hoewel het drukken daarvan reeds voor lange was bevolen.

Ik zal U Edel Mogenden slechts herinneren aan de slechte saizoenen welke er sedert 1815 voor bijna de helft hebben geheerscht, waardoor de Landbouw weinig productief is geweest, hetwelk gevoegd bij de jammerlijk lage graanprijzen, welke hebben voortgeduurd tot de ongelukkige jaren van 1829 en 1830, in welke de Landbouw niet te verkoopen had, maar toen duurder heeft moeten inkoopen, van graanhandelaren, de granen door hen zelven geproduceerd en tegen spotprijzen verkocht, waarbij zich nog gevoegd heeft sterfte van Rundvee en Schapen, wier hoeveelheid, zonder van derzelver productie te gewagen, de betrekkelijke waarde van den grond aantoonende, alléén in staat is, die waarde te behouden en uit te breiden; doch welke sterfte oorzaak is geweest, dat eene aanmerkelijke hoeveelheid lands geene inkomst heeft kunnen opleveren, om dat de massa van Landbouwers in de onmogelijkheid verkeerde, het verlorene Vee weder aan te koopen. Ik zal mij ten deze eindelijk beroepen Edel Mogende Heeren! op die aanzienlijke en verre weg talrijkste klasse van ingezetenen, bestaande uit bezitters van vastigheden, Landbouwers en met hun in directe betrekking staande personen in *het geheele Rijk*, die uit het magtige Holland niet uitgezonderd, wier stem niet meer heeft kunnen worden gesmoord, maar die thans met hunne veelvuldige en gegronde klagten, andere provincien zijn voorop gegaan.

En of dit alles niet genoeg ware, Edel Mogende Heeren! dan heb ik hier voor mij liggen eene massa van Notariële afschriften en staten van publieke en onderhandsche verkoopingen van vastigheden, in de laatste 15 jaren *twee* malen verkocht.

Dat U Edel Mogenden dezelven gelieven in te zien, om zich te overtuigen dat de waarde der landerijen plus minus tot op de helft is verminderd. Hier heb ik twee afschriften van koop-contracten van hetzelfde stuk goed, hetwelk eerst verkocht voor *f* 49.000, later met bijvoeging van een nieuw huis ad pl. min. *f* 10,000, te zamen dus eene waarde hebbende van pl. min. *f* 60,000, is verkocht voor *f* 28,000.

Deze notariële staat houdt 15 perceelen vastigheden, welke perceelen eerst verkocht in het tijdvak van 1815 tot en met 1820, voor pl. min. *f* 25,000, ten tweede male zijn verkocht in het tijdvak van 1823 tot en met 1831 voor *f* 13.000; en dus met een verlies van plus minus 48%; al deze stukken, zoo U Edel Mogenden dezelve gelieven na te gaan, zullen aantoonen ten naastenbij hetzelfde resultaat. Ook de huurwaarden zijn achteruit gegaan; om dit te bewijzen, heb ik slechts noodig U Edel Mogenden, te vertoonen rekeningen en verantwoordingen van drie jaren, van vastigheden, geëxploiteerd door iemand onder hoofdtoezigt van den eigenaar, een der bekwaamste landbouwers in mijne provincie; waaruit U Edel Mogenden zullen zien, dat hij in den jare 1828 en 1829 van dit stuk goed, slechts heeft getrokken ruim 2% rente, terwijl in den jare 1830, dit stuk goed heeft nagelaten een nadeelig saldo van ruim 52 gulden, zonder meer bijzondere ongelukken, als de algemeene omstandigheden hebben medegebragt.

Gaat men nu na, dat in datzelfde jaar, behalve de gewone grondbelasting, van dezen eigenaar nog gevorderd is, eene halve buitengewone verponding, ten beloope van ruim *f* 218, dan zal het onregt nog meer in de oogen springen, wanneer ik opmerk, dat de verponding een last op de inkomsten zijnde, in zulke gevallen de belasting gevorderd wordt, daar geen inkomen bestaat.

Ik zal hier nog een paar andere voorbeelden bijvoegen, — hier heb ik eene verklaring van eene publieke verhuring van landerijen, behoorende aan een gesticht, waaruit geblijkt dat dezelfde *zestig* bunder lands, onder dezelfde voorwaarden verhuurd wordende, in 1826 zijn verhuurd voor pl. min. *f* 717, in 1829 voor pl. min. *f* 420 jaarlijks; terwijl van deze *zestig* bunder, bij de publieke verhuring in 1831, slechts *vier en twintig* bunder hebben kunnen worden verhuurd voor pl. min. 53 gulden, en de overige *zes en dertig* bunder niet verhuurd hebben kunnen worden; en van zulke onroerende goederen, behoorende aan gestichten, wil men nog eene belasting vragen op de doode hand.

Eindelijk zal ik U Edel Mogenden vertoonen eenen staat van uitvoer van boter, loopende over het jaar 1827 en 1828, en vergeleken met 1831, waaruit blijkt dat in den jare 1827 en 1828 van Januarij tot November, zijn uitgevoerd ruim 6 mill. Nederlandsche ponden boter, en dat over diezelfde maanden (om niet te spreken van het nietige jaar 1830) in den jare 1831, dit jaar dus, slechts zijn uitgevoerd ruim 3 millioen Nederl. ponden, en dus bijna *de helft minder* dan gewoon; dáár waar toch zoodanig de opbrengsten der gronden verminderen, zullen de huren ook wel in diezelfde evenredigheid moeten afslaan. En onder zulke omstandigheden, bij het verlies van een groot deel van het kapitaal en renten, vordert men van den landbouw nog hoogere belastingen, — en ik meen hiermede zonder tegenspraak te hebben aangetoond en bewezen, dat de landbouw wel verre van in eenen bloeijenden staat te zijn, integendeel in zoodanig verval verkeert, dat het hoogst onstaatkundig en ongeraden schijnt, grootere opofferingen dan de gewonen, van denzelven te vergen, — want meerdere opofferingen zullen de waarde nog meer drukken, en denk eens welk verlies alleen aan registratie en successie-regten, de schatkist thans reeds lijdt, bij het, gelijk ik straks bewees, tot op de helft verminderen van de waarde der vastigheden.

Het smart mij innig dat mijne redeneringen in vorige jaren, omtrent de toen reeds te voorziene toekomst dier stand, zoo in het geheel, en in het algemeen worden bewaardheid; toen hield men mijne voorstellingen verdacht van provincialisme, — maar had men toen behoorlijk willen onderzoeken, en naar bevind van zaken handelen, dan had welligt veler ondergang, nog kunnen worden voorgekomen. En zie mij hier genaderd tot mijne tweede stelling, dat de landbouw, bij ons niet die bescherming ondervindt, als zij verdient. Denkt niet Edel Mogende Heeren! dat ik voorregten of gunsten zoude begeeren voor eenen stand in de Maatschappij, die zich zelven kan helpen en redden, wanneer van denzelven slechts niet gevergd wordt een *te grooten* afstand van haar voortgebragt inkomen. Maar wil ik geene voorregten of gunsten, vraag ik geene premien, dan wil ik ook geene zigtbare onderdrukking van dien, uit den aard der zaak belangrijkste en talrijkste stand in ons Vaderland, maar verlang ik slechts dat allen gelijk zijn voor de wet dat allen gelijk worden behandeld, en *ieder* naar vermogen zal helpen bijdragen in de noodige Staats-uitgaven en zoodanige andere welke als algemeen belangrijk kunnen worden beschouwd. Geschiedde dit, dan zouden de lasten voor den landbouw van zelven verminderen, en bij het dragen van deszelfs regtmatig maar geringer aandeel, zouden wij denzelven naar verdienste hebben beschermd en hij zich spoedig opbeuren; dat dit tot nog toe niet geschied is, dat die hoe hoog ook de druk dier stand moge gerezen zijn, nog het plan niet is, zal ik U Edel Mogenden trachten aan te toonen.

Dat de landbouw tot nog toe niet beschermd, maar onderdrukt wordt, zal blijken uit het volgend voorbeeld: nemen wij aan dat er tweederlei belastingen bestaan, de eene gevestigd op de bezittingen, de andere op de personen en hunne bedrijven, en hunne genietingen en weelde of overgenot. — In welke schromelijke onëvenredigheid worden dezelven dan niet omgeslagen over de eigendommen. Vergelijken wij, om die onëvenredigheid te beter te doen uitkomen, de eigendommen van twee personen, die wij A en B zullen noemen, en hun ieder aandeel in de middelen die gemeen moeten worden gedragen. Stellen wij voor beide een kapitaal van 2 millioen, hetgeen tegen vijf ten honderd een jaarlijks revenu van één ton gouds zoude opleveren.

Stellen wij alzoo voor de eigendommen van A, in:

Koopwaren	$\frac{3}{10}$.
Effecten	$\frac{3}{10}$.
Schepen	$\frac{1}{10}$.
Beleeningen en Schuldvorderingen op particulieren	$\frac{1}{10}$.
Gebouwde Eigendommen	$\frac{1}{10}$.
Ongebouwde Eigendommen	$\frac{9}{100}$.
Vee	$\frac{1}{100}$.

En voor die van B:

Ongebouwde Eigendommen	$\frac{7}{10}$.
Vee	$\frac{1}{10}$.
Gebouwde Eigendommen	$\frac{1}{20}$.
Effecten, Koopwaren, Schepen en Schuldvorderingen	$\frac{3}{20}$.

Nu betalen Koopwaren, Schepen en Schuldvorderingen en Effecten geene belasting.

De grondbelasting der Gebouwde Eigendommen, met uitzondering van *Amsterdam*, bedraagt ongeveer *één tiende* der Huur. Die der Ongebouwde Eigendommen, ofschoon de Minister ze op één zesde stelt, zal naar deze nieuwe voordragt bedragen $\frac{1}{6}$ der zuivere huur.

Alzoo betaalt A van 2 millioen bezittingen:

Op den 1, 2, 3, 4 en 7den grondslag waarde	*f* 1,620,000.	*niets.*
Op den 5den, Gebouwen, waarde	„ 200,000.	*f* 1000.
Op den 6den, Ongebouwde Eigendommen, waarde	„ 180,000.	„ 3000.
Waarde	*f* 2,000,000.	
	Belasting	*f* 4000.

En B:

Op den 1, 2, 3, 4 en 7den grondslag, waarde	*f* 500,000.	*Niets.*
Op den 5den, Gebouwen, waarde	„ 100 000.	*f* 500.
Op den 6den, Ongebouwde Eigendommen, waarde	„ 1,400,000.	„ 23,333.
Waarde	*f* 2,000.000.	
	Belasting	*f* 23,833.

Dus staan de lasten van A, die groothandelaar en Effectenhouder is, tot die van den Landbouw, onder B voorkomende, als *f* 4000 tot *f* 23.833. — Ja! maar zal men zeggen de Patenten! Maar betalen dan onderscheidene bedrijven, benevens den binnenlandschen handel, ook geene Patenten? en wil men dan de belasting op de Patenten, waarin het grootste handelhuis, dat millioenen in circulatie heeft, slechts op zijn hoogst *f* 190 — in principaal betaalt, als eene genoegzame belasting rekenen, op de enorme Kapitalen, die in den handel zijn geplaatst? Bovendien, betaalt dan de Landbouw niet weder de regten bij den uitvoer van ieder vat boter, van ieder pond kaas, en bovendien den accijns van het daarin gebruikte zout, dat hij niet schuldig is?

De handel echter schenkt den landbouw ook wederkeerig groote voordeelen. Juist wilde ik het tegendeel bewijzen, ten einde de disproportie nog te vergrooten.

Welk voordeel toch brengt de groote handel den landbouw aan?

De uitvoer van het graan?

Maar Oud-Nederland heeft meer graan noodig dan het bouwt; bragt dus de onbezwaarde handel op weinig bezwaarde schepen, de granen van elders niet zoo gemakkelijk aan; dan voorzeker zoude dit de prijs van het inlandsche produkt verhoogen. De boter wordt ons regelregt door Engelsche schepen afgehaald, en moet in Engeland zware inkomende regten betalen, omdat dat land verstandig genoeg is, deszelfs eigen landbouw te beschermen, en omdat men ten behoeve zijner fabrijken en handel, niet goed vindt dezerzijds Engeland eenige gunsten te schenken. De handel bevoordeelt alzoo den landbouw niet: hij benadeelt denzelven integendeel, wat betreft het graan.

De bijenteelt is door den invoer van vreemd was, bijna vernietigd; de onderdrukking der kleine stokerijen, ten voordeele der groote heeft de waarde van het daartoe gebezigde graan, aanmerkelijk verminderd; de belasting op het geslagt drukt de prijzen van het vee; zoo trekt de landbouw nergens voordeel uit, noch uit den handel, noch uit eene bestaande wetgeving. Doch wat voordeel trekt de handel van den landbouw? Of worden niet uit de voorbeeldelooze lasten, welke de landbouw meerendeels draagt, doch waartoe de handel niets bijdraagt, millioenen schats besteed voor kolonien, waarvan de handel alleen voordeel trekt; of voor onderhoud van vloten dienstig, deze den landbouw wel kostbare handel te beschermen. Dragt de

landbouw niet het onderhoud of geheel of gedeeltelijk, van voor den handel dienstige kanalen en wegen? Bekostigt zij niet vele provinciale en gemeentelijke werken? Is de landbouw niet verpligt alle zeeweringen, en andere waterwerken en leidingen te onderhouden? en hier zoude de vraag kunnen ontstaan, of het wel billijk is, dat deze laatste kosten alléén door de landerijen worden bestreden? en als eene reëele last op dezelve beschouwd, terwijl ook huizen en in het algemeen ieder ingezeten belang heeft dat het land boven water blijve, en niet aan de zee worde hergeven.

In één woord, er bestaat geene belasting, of de landbouw en het landbezit wordt direct of indirect in dezelve betrokken.

Ja! maar de Minister belooft geene geringe voordeelen, welke uit een milder stelsel van belastingen op den in- en uitvoer, zullen geboren worden.

Ik verheug mij daarover en verlang zeer het nieuw tarief te zien. Maar de diplomatie belooft doorgaans ook veel, doch in het vak van finantien pleeg men van oudsher te berekenen, en dan kan de landbouw berekenen, dat dezelve bij een milder stelsel van inkomende en uitgaande regten, slechts kan verliezen, doch het is beter, want de landbouw is gewoon alle beloften voor goede munt aan te nemen, haar droogte en dure tijden te beloven.

Ten slotte heeft Zijne Excellentie gezegd te vertrouwen dat de land eigenaar en gebruiker zich de voorgedragene lasten behoort te getroosten, bij de overweging dat alle standen evenredig zullen moeten bijdragen tot het stijven van 's Lands schatkist.

Ik begrijp waarlijk niet Edel Mogende Heeren! hoe men bij lieden, die naar mijne zoo even gemaakte berekening worden voorgesteld, meer dan vijf malen zoo veel te betalen als anderen, nog van evenredigheid durft te spreken.

Ik geloof Edel Mogende Heeren! dat ik door het aangevoerde behoorlijk heb gestaafd, het gevoelen door mij vooruit gezet, dat de landbouw bij ons niet geniet die bescherming welke hij verdient; maar integendeel stiefmoederlijk wordt behandeld. Dat men ook nog het plan niet heeft den landbouw te beschermen, door verpligting van lasten, behoeft geen betoog, maar blijkt genoegzaam uit de wet, welke thans het onderwerp onzer deliberatien uitmaakt, en waarbij men, bij den bestaanden druk in plaats van verligting, nog 20 opcenten verhooging van last vraagt, en nog meer uit de voorgedragene veranderingen in de wet op het personeel, waarbij men had voorgesteld om de werkboden, de bouwpaarden en het hoornvee, en dus zelfs de machinerie de middelen te belasten om den grond te bebouwen. — Waarom belast men dan ook niet het aanbeeld van den Smid en de naald van den Kleedermaker, ofschoon zij patent betalen?

Na zoo gesproken te hebben, is het mogelijk, dat men wegens de eene of andere, minder naauwkeurige uitdrukking, mij als een vijand van den handel, als een vijand van den effecten-houder beschouwe; standen die ik evenzeer als den landbouw vertegenwoordig, en dus betrekkelijk, even zeer behoor voor te staan. Zij die mijne rede zóó verstaan, verkeeren in eene groote dwaling.

Aan den een' zal ik zeggen dat voor zoo ver zijn handel aan velen werkzaamheid en daardoor voedsel verschaft, in zoo verre dezelve leven en genot om zich henen verspreidt, ik denzelve naar waarde schat. — Ik heb dit bewezen door de leeningen voor de kolonien *toe* te stemmen; door de Koffij-wet te bestrijden en *af* te stemmen, door *voor* de Entrepôt-wet te stemmen, en bij de aanstaande behandeling van het tarief, hoop ik mij op nieuw te bevinden onder diegenen, die eenen vrijen handel voorstaan; indien ik althans niet tot het tegendeel worde genoodzaakt; door het eenig beschermend regt voor den landbouw, op de vreemde granen te helpen opheffen, om dat ik van oordeel was en nog ben, dat de handel moet vrij zijn, omdat ik geloof dat dezelve nog aanzienlijk genoeg is, om de opofferingen te verdienen.

Aan den ander zal ik zeggen, dat ik de door hen bezeten wordende schuldvordering beschouw even zeer door den Landbouw of grondbezitters als door anderen te zijn gecontracteerd en de mede aflossing en rentebetaling even verpligtend beschouw voor den Landbouw als voor ieder ander; — de schuld moge niet ten behoeve des Landbouws zijn opgelegd, de Landbouw moge zelfs niets daarvan genoten hebben; genoeg is het dat dezelve door allen wettig is aangegaan, om het voor allen als een heiligen pligt te achten, stiptelijk aan de overeenkomsten te voldoen. Maar geheel iets anders is het om nu ook aan dien Handel en geldschieters van den Staat prerogativen te schenken, en hun uit te zonderen van alle betaling wegens hunne Kapitalen of Inkomsten, thans tot behoud van ons maatschappelijk bestaan, in het vervolg tot het doen van onze gewone uitgaven; ieder geniet dezelfde regten en bescherming, ieder is verpligt naar vermogen bij te dragen zonder uitzondering; maar de Landbouw, die reeds met de gewone belasting, ten beloope van meer dan *acht* millioenen voorop gaat, nu te verhoogen in eenen tijd dat dezelve zoo veel inkomsteerving heeft en het onmogelijk voor denzelven is, uit eigene fondsen de gewone belasting te betalen, en daarentegen de Kapitalen van den Handel, die dit jaar voordeelig heeft gewerkt, de kapitalen van beleeners en Effectenhouders, waarvan de eersten grof geld hebben verdiend en de laatsten hunne revenu tot op dit oogenblik voluit hebben ontvangen, ook geheel vrij te laten van de betaling eener belasting op derzelver Inkomsten, schijnt mij onverantwoordelijk.

Want aan de eersten zoude ik kunnen vragen: aan wie zult gij uwe koopwaren slijten, wanneer gij eerst het groot aantal uwer koopers hebt geruïneerd? Aan den Effectenhouder zal ik vragen: waar is uwe hijpotheek, wie zal uwe renten betalen wanneer gij eischt dat de Landbouw onregtvaardig zal blijven en worden belast, en ook bij ongelukkige omstandigheden voor denzelven, buiten deszelfs toedoen zal zijn geruïneerd?

Het eigenbelang van den Handel en Effectenhouder vordert dus, dat dezelve een zeker aandeel, een zeer matig aandeel van zijne Inkomsten aan de Schatkist afsta; dit is de opoffering die ik vorder van deze standen, in tegenstelling van de offers die ik voor den anderen stand gebragt heb en nog brengen wil.

Op deze wijze, maar ook op die wijze alléén, zullen wij kunnen blijven bestaan; op die wijze zal men den Handelaar door een mild Tarief vrij kunnen laten handelen; op die wijze zullen de Effectenhouders de duurzaamheid der betaling hunner renten verzekeren.

Men zal mij de tegenwerping maken: dat de handel reeds patent betaalt, dit is zoo, en behoort dus ook in rekening te komen, maar het Patent van een gedeelte der in tabel 14 en 11 van de wet van 1819, voorkomende patentpligtigen, behoort percentsgewijze geheven en dus voor den grooten handelaar verhoogd te worden; — men zal zeggen, dat sommige huizen reeds zware patenten van 4, 6 ja 800 gulden betalen. Ja! maar dit is niet in ééne hoedanigheid, daaraan zijn dan ook geëvenredigd hunne bemoeijingen, dit komt van de onderscheidene kwaliteiten welke één huis uitoefent; maar het hoogste Patent dat bestaat voor een Handelaar in eene enkele zaak, is dat van *f* 190 in principaal.

Ik zal even weinig ontkennen dat de Effectenhouder vele schade geleden heeft onder eene vorige Regering door de tiercering der Effecten, maar evenwel zeggen dat dit onder deze Regering zoo veel mogelijk is vergoed geworden, dat hunne kapitalen sedert dien tijd ruime renten hebben opgebragt, en dat men van de tegenwoordige houders ook niets zal kunnen vergen van hetgeen zij niet meer bezitten, gelijk men van de ongelukkige Landbezitters doet, die even vele belasting niet alleen blijven betalen, maar waarvan men thans nog eene verhooging vraagt, niettegenstaande ik heb bewezen dat hun kapitaal tot op de helft is verminderd en hunne rente bijna tot nul gebragt.

Ik zoude hier nog kunnen bijvoegen dat ja, de Effecten ook aanmerkelijk zijn gedaald en dus het kapitaal verminderd, maar behalve dat dit voor den kapitalist onverschillig is wanneer hij zijne renten voluit ontvangt, zoo is het voor den Handelaar daarin zelfs voordeelig, dat hij nu met veel geringer kapitaal zal kunnen handelen, en enkele andere ongelukkige gevallen zijn uitzonderingen, waarin men niet kan voorzien. Dat men mij niet tegenwerpe, dat zulks hoe billijk ook, niet doenlijk is, en dat men slechts een gedeelte dezer kapitalen zal kunnen bereiken; dat de Regering het beproeve; want ook door slechts een gedeelte te bereiken, komt men reeds nader aan de evenredigheid.

Ik bid dus allen hun belang wel te overwegen; — het komt hierop het al of niet duurzaam bestaan van alle standen en dus van het Vaderland aan, en ik wil van de Vaderlandsliefde van een ieder verwachten, dat hij met blijmoedigheid het zijne zal willen bijdragen; — eendragt maakt magt; wanneer allen in evenredigheid bijdragen, dan, maar ook dan alléén, zullen wij de altijd groote budjets kunnen blijven voldoen, zonder dat het een onzer zal hinderen; door de betaling van allen, zullen wij de taak der Regering vergemakkelijken en eene onaangename oppositie, veelal voortspruitende uit de onmogelijkheid om op de tegenwoordige wijze de noodige gelden te vinden, zal verdwijnen.

De verhooging der Grondlasten meen ik te moeten beschouwen als onmogelijk overeen te brengen met eene goede huishoudkunde van Staat, terwijl de redeneringen van Z. E. den minister van Finantien, om te betoogen dat, om dat wij in 1807 zóó veel hebben moeten betalen, wij dit nu weder kunnen doen, mij toeschijnen, de toets niet te kunnen doorstaan, want de omstandigheden toen en nu verschillen te zeer, om van het een tot het ander te kunnen besluiten. — Was de omstandigheid van den Landbouw gelijk aan die van 1807, dan zoude ik geen oogenblik aarzelen in de tegenwoordige omstandigheden de betaling van 20 opcenten gaaf toe te staan.

Maar de bewustheid dat deze opcenten door de massa, der nu reeds boven de middelbare evenredigheid bezwaarde eigenaars, niet kan worden gedragen zonder die massa van deszelfs bestaan te berooven; de bewustheid dat, indien wij deze verhooging toestaan wij de Regering in de regtmatige verbeelding zouden brengen, zij deze belasting zal ontvangen en de Regering, bij het haperen der invordering, in de grootste geldverlegenheid kan geraken; — de bewustheid eindelijk dat het mij minder aannemelijk schijnt de anders stille Landbewoners hier thans mede te bemoeijelijken, doet mij de noodzakelijkheid inzien voor deze bezwaren te moeten bukken, en Zijne Majesteit nederig te verzoeken de wet in nadere overweging te willen nemen, en zoo mogelijk hierdoor de fatale ruïne van velen nog te vóórkomen, want het is en blijft bij mij zeker dat de verhooging van 20% op de grondlasten niet kan nog behoort te worden betaald, of menig braaf huisvader zal, gelijk men dit in het dagelijks leven noemt, op den dijk worden gezet; — kunnen deze opcenten worden weggenomen, dan zal ik *voor* de wet stemmen, maar ik kan niet besluiten om de onevenredigheid welke er reeds bestaat, tusschen de onderscheidene standen, op deze wijze nog te helpen vergrooten.

De verhooging op de Registratie-regten en daarmede in verband staande belastingen, benevens op het successie-regt, keur ik even zeer, en op grond dat deze grootelijks op de vaste goederen drukken, af; hoofdzakelijk ook om dat deze de onevenredigheid in het dragen der lasten van de onderscheidene standen, op eene ontzettende wijze zal helpen vergrooten, want indien ik alle belastingen had in berekening gebragt, dan zouden U Edel Mogenden zien dat de Effectenhouder, de Handelstand en Grondbezitter, wat het dragen in de algemeene belasting aangaat tot elkander staan als pl. min. 1, 10 en 30.

Eene belasting op de brandstoffen zoude ik kunnen toestemmen, mits dezelve gematigd en zoo veel mogelijk evenredig gesteld ware, met behoorlijke milde bepalingen, omtrent de termijnen van betaling der belasting

Voor het overige laat ik de wet in zijn geheel met deze uitzondering nogtans dat ik het te kort het welk de ophef der 20 opcenten op de grondbelasting en die op de Registratie en Successieregten en anderen, zouden veroorzaken, zoude willen vinden, behalve op het middel der brandstoffen, op de Effecten en het Personeel; want waarom deze laatste belasting niet te verdubbelen beginnende van de personen die *f* 50 in het Personeel betalen en met uitzondering van enkelde bijzondere gevallen; men zal zeggen dit drukt het meest de Steden, — maar behalven dat ik dit ontken Edel Mogende Heeren! want ieder draagt bijna dat hij geniet. Zal ik U Edel Mogenden hier herinneren, hoe het Platte Land reeds gedrukt wordt, en al ware dit dus zóó, dan zoude zulks eenigzins de evenredigheid helpen verbeteren.

Ik benuttige eindelijk nog deze gelegenheid van de discussie over een gedeelte der begrooting om Zijne Excellentie den Minister van Nijverheid te antwoorden op hetgeen dezelve mij in de discussie over de begrooting der uitgaven, aangaande het Veefonds heeft toegevoegd.

Dat ik mij aan de wet houdende, die bepaalt dat de Minister van Binnenlandsche Zaken, de administratie van dat fonds moet hebben, ik niet konde, althans niet behoorde te weten dat die Administratie daar niet was.

Dat in de tweede plaats, Zijner Excellenties antwoord, als of er aan Zijne Excellentie geen voorbeeld bekend was, dat voor gedood Vee geene restitutie was gegeven, niet geheel sloeg op mijne assertie, die was, dat voor verlies van Vee, of liever voor gestorven Vee algemeen geen restitutie gegeven wordt, hoewel de wet dit in het bijzonder wil en het fonds daarvoor is opgebragt.

Dan, gelegenheid gehad hebbende Zijne Excellentie, als Lid onzer vergadering te leeren kennen, zoo heeft het gezegde dat dezelve, het tot een punt van hare opzettelijke overweging zoude maken, mij geheel gerust en te vreden gesteld, wel wetende dat de Landbouw nu in het vervolg niet te vergeefs de duidelijke bepalingen der wet ten zijnen voordeele zal inroepen.

Ik zal *tegen* de wet stemmen.

TWEEDE ADVIJS van den Heer M. P. D. Baron VAN SIJTZAMA, *of beantwoording van eenige bedenkingen door sommige Leden in het midden gebragt, met bijgevoegde berekeningen, bij gelegenheid van de discussie over de wet op de Middelen tot bestrijding der uitgaven over* 1832.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Tot mijne persoonlijke verdediging moet ik het woord weder opvatten.

Op één der sprekers van dezen morgen heeft mijne rede eenen indruk achter gelaten, welke hem dezelve deed voorkomen, als eenzijdig voor te staan de materiële belangen van den Landbouw, — dit verwijt van eenzijdigheid zou ik verdienen, wanneer ik te dien opzigte mijne overtuiging had gevestigd uit onbewezen daadzaken en ligtvaardige redeneringen.

Ik neem dit aan dat geacht Lid niet kwalijk, omdat hij verklaard hebbende, geene berekeningen te hebben gemaakt, welligt vooronderstelde heeft, dat ook ik mij op dat glad ijs zou hebben begeven, zonder mij behoorlijk te hebben voorzien van berekeningen, waaruit bij mij is voortgesproten de overtuiging, dat niet ik eenzijdig was in het voorstaan dier belangen, — maar dat die belangen eenzijdig worden behartigt.

't Is waar ik ben gezonden uit *Vriesland*, gelijk die spreker uit *Holland*, maar niet om Vriesland of Holland *alléén* te vertegenwoordigen, maar de geheele Natie. Het is ook daarom geweest, dat ik in mijne rede in substantie gezegd heb: „*de bezitters van vastigheden en inzonderheid den Landbouw, die van het magtige Holland niet uitgezonderd*"

Uit bewustheid dat de hoofdstad des Rijks nog het hoogst van allen in de Grondlasten was aangeslagen, had ik ook juist de stad *Amsterdam* genoemd, als verdienende uitzondering in de anders evenredige belasting van het Personeel; en zoo verre dus de vastigheden aangaat, heb ik *Holland* wel degelijk mede begrepen in den druk, welke ik heb voorgesteld; — Ik heb zonder eenige uitzondering geene enkele Provincie genoemd, maar gesproken over den Landbouw in ons geheele Rijk; — wat wil die spreker dus, door te vergelijken welke Provincie meer of minder betaalt in de Grondlasten; ik begrijp dit niet! want de eene Provincie kan wel de helft grooter dan de andere, of de landerijen en huizen tienmalen menigvuldiger wezen of van meerdere waarde zijn; — Die vergelijking kan dus niets bewijzen, — want als eene Provincie grooter, beter en volkrijker is dan eene andere, — dan is het wel natuurlijk dat die Provincie meer in totaal betaalt dan eene kleinere, — maar geenszins dat ieder individu in die groote Provincie daarom evenredig meer betaald dan die in eene kleine. Ik herhale het, ik heb noch gesproken van *Holland*, noch van *Vriesland*, noch van eenige Provincie, maar van dien stand in het geheele Rijk en voor zoo ver die stand nu verdeeld is in alle Provincien; — voor zoo ver ieder wegens geheel of gedeeltelijk, zijne bezittingen, tot dezen stand behoort, in die mate deelt hij ook in den druk, dien ik heb voorgesteld. — en in die mate zal ook op alle Provincien toepasselijk zijn, de vermindering van de waarde der vastigheden, ten bewijze waarvan ik de Notariële stukken heb medegenomen uit mijne Provincie, — want men zal toch wel van mij niet vergen, dat ik die bewijzen moest gaan halen uit *Noord Braband* of elders.

Een ander spreker van dezen morgen heeft mij ingewikkeld verweten, dat, na van de Regering en deze Kamer verkregen te hebben de vervulling der wensch om eene aanvankelijke gelijkmaking der verponding te verkrijgen, ik nu niet aan Haar wilde brengen het offer der 20 opcenten

Aan dat Lid zal ik antwoorden: dat ik juist daardoor toon, regtvaardig te wezen, dat ik de Provincien, die dan nu, krachtens de wet van perequatie, verhoogd zullen worden in contingent, daarenboven niet wil bezwaard hebben met de 20 opcenten; want dat Lid moet weten en kan het narekenen, dat voor eene Provincie, welke met

een vijfde in contingent wordt verhoogd, die 20 opcenten in der daad worden 24 op. centen, — terwijl die zelfde opcenten voor eene Provincie, welke met $\frac{1}{5}$ in contin. gent wordt verlaagd, eigentlijk maar worden 16 opcenten nevens het oude contingent.

Ware ik partijdig en eenzijdig voor mijne Provincie, dan moest mij eene zoodanige ongelijkheid van 16 tot 24 opcenten aangenaam wezen; maar ik laat het ter beoordeeling van een ieder, of ik mij tegen de 20 opcenten, *ook daarom*, verzettende, niet toon dat regt, billijkheid, en onpartijdigheid, mijn regel van handelen is; — Ik ten minsten verlang niet beter, dan dat de bezwaarde Provincien met eene gelijke maat van inschiklijkheid behandeld worden, als ik hier toon te hebben voor de in contingent verhoogden, wier daaruit voortspruitend (hoe zeer regtmatig) bezwaar, ik niet hooger wil opgedreven hebben, dan met de algemeene belangen van den Landbouw en der eigendommen bestaanbaar is.

Ik moet het stelsel van mijn sustenu, heden morgen vooruit gezet, ook nog verdedigen van voorgewende ongegrondheid door meer dan één der sprekers aangevoerd, uit hoofde dat zij niet wilden instemmen daarin, dat de landlieden en grondbezitters, een stand in de maatschappij zouden uitmaken, onderscheiden van dien der renteniers of handelaars, diens belangen zoodanig op zich zelven zouden staan, dat die voor eene afzonderlijke en opzettelijke overweging vatbaar zouden wezen.

Dit, Edel Mogende Heeren! is wel voor het eerst, dat ik hoor ontkennen, dat de landlieden geenen stand in ons Rijk zouden uitmaken, en dat wel tegen den aard der zaak aan, en onder onze Grondwet, welke den landelijken stand, als hebbende afzonderlijke en afgescheidene belangen, *door* landelijke en onroerend goed bezittende stemgeregtigden, doet benoemen landelijke en onroerend goed bezittende kiezers, die op hunne beurt aan het Collegie der Provinciale Staten (onze kiezers) leden zenden wegens dien landelijken stand.

Vergaten die leden dan voor een oogenblik onze Grondwet? of meenden zij, dat de Grondwet daarmede niet opzettelijk erkende, dat de stand der landlieden en grondbezitters van de andere standen onderscheidene belangen hebben, zoodanig zelf, dat zij ter zake daarvan bij die Grondwet zijn erkend eenen stand uit te maken?

Dien landelijken grondwettigen stand, Edel Mogende Heeren! heb ik in mijne redevoering geschetst, bewezen en berekend, gedrukt te wezen boven evenredigheid met de andere standen, welke ik noem die der renteniers en industriëlen, voornamelijk in de steden gevonden wordende; — Mogt ik dat niet doen?? dan zou ik als volksvertegenwoordiger moeten dulden (zonder mijne stem daartegen te verheffen) dat een stand wierd bevoordeeld boven den anderen? en dat in onze Maatschappij! Neen! Edel Mogende Heeren! zóó begrijp ik mijne zending hier in deze Vergadering niet!

Deugen mijne berekeningen, dit sustenu bewijzende niet, dat die leden die tegenspreken, maar dat zij mij hier niet zeggen, dat de Grondwet geen landelijken stand erkent!

Maar, Edel Mogende Heeren! die leden bedriegen zich, wanneer zij meenen, dat de middel en laagste klasse van landbezitters, welke het grootste aantal landeigenaars bevat, ook zouden wezen renteheffers van den staat, of industriëlen; — Dit moge in eene Provincie zóó wezen, maar dan kennen zij de Landprovincien niet, alwaar de vermogens der landbezitters uitsluitend bestaan in dat landbezit, en alwaar zij dus uitsluitend gedrukt worden met de bezwaren aan dat bezit gehecht, zonder eenigzins te gemoet gekomen te worden door den meer voordeeligen staat der belastingen op industrie en losse fortuinen gelegd.

Ik heb U Edel Mogenden! heden morgen niet durven lastig vallen met het voorlezen van de wijze hoe, en van al de cijfers door welke ik tot het door mij opgegeven resultaat gekomen was; — ik zal dit ook nog niet doen, maar heb dezelve hier voor mij liggen en zal die met de rede van dezen morgen, en mijne tegenwoordige beantwoording van sommige sprekers, in de Staats-Courant laten drukken, op dat een ieder de gelegenheid zoude hebben die te lezen, te berekenen en, die onnaauwkeurig bevindende, te kunnen tegenspreken; zie hier dezelve:

De belastingen in ons Rijk geheven wordende, drukken naar mate van de drie hoofdtakken van bestaan, op de drie standen: Van Industriëlen (Koophandel, Nijverheid of Fabrijkanten.) — Van Renteniers, (daaronder Ambtenaren) — en van landlieden, bouwers en grondeigenaars, — als volgt:

De drie takken van bestaan of standen betalen *gelijkelijk*, ieder naar rato van hunnen uiterlijken staat of trein, In de PERSONELE BELASTING volgens de zes grondslagen.

De Landman, bouwer en grondeigenaar, zal dus in de wettige evenredigheid zijn aandeel betalen in de 75 opcenten, die de nood des gemeenen Vaderlands van *allen* vordert: — Alleen valt bij dit middel aan te teekenen, dat dit reeds eene *verhooging* zijner lasten, dus verzwaring van zijnen druk zal wezen.

De drie takken van bestaan of standen dragen *gelijkelijk* ieder naar rato van hunne verteringen in de 8 *accijnsen*, de 10 °/₀ voor collectief zegel en de 25 opcenten daarop voorgesteld; — Ook hier zal dus de Landman, bouwer en grondbezitter het zijne evenredig bijdragen, maar ook hier ondervindt hij eene *verhooging* zijner lasten, dus verzwaring van zijnen druk; — Doch reeds hier ontmoet men eene ongelijkheid ten zijnen opzigte, om dat hij in de accijns op het zout, nu met $\frac{1}{11}$ gedeelte, en met 25 opcenten verzwaard, *niet alléén* bijdraagt, *nevens* het gene hij met zijn huisgezin verteert, maar ook voor hetgene bezigt tot vermenging met boter en kaas, hetgeen voor denzelven wordt een bezwaar op zijn bestaan, gelijk het patentregt er een is voor den stand der industriëlen.

In de INKOMENDE REGTEN dragen al de drie takken van bestaan of standen *gelijkelijk*, naarmate zij van de voorwerpen daarbij belast, verteren en verbruiken, als klevende dat regt aan het goed en verhoogende deszelfs prijs voor den consommateur; onder welke gedaante de Handel zich hetzelve, door dezen laatsten doet terug betalen.

Maar met de UITGAANDE REGTEN is dit het geval niet, dan voor zoo ver de concurrentie op vreemde markten toelaat, eenen zoodanigen prijs te bedingen, dat daaronder de uitgave voor uitgaande regten begrepen is, en alzoo door den vreemden consommateur terug betaald wordt aan den handelaar, expediteur of fabrijkant.

Dit nu is het geval niet met het uitgaand regt op de boter, dat voornaam voorwerp van nationalen uitvoer; — Eene aan bederf onderhevige waar zijnde, moet zij, belast met *accijns* wegens zout, en met *uitgaand regt* (bij verzending naar Engeland) afgezet worden *à tout prix*, zonder dat de handelaar of expediteur in den prijs kan bedingen de terugbetaling dier bezwarende uitgaven deswegens; waarvan het gevolg is, dat hij die tot zoodanigen lageren prijs van den botermakenden boer afkoopt, die om gelijke reden, zich aan die prijsbepaling des handels *moet* onderwerpen, om dat hij evenmin die aan bederf onderhevige waar in zijne kelders kan opslaan, tot dat men hem dien eisch zou hebben toegestaan.

In het *regt van waarborg op de Gouden en Zilveren Werken*, de *Posterijen* en de *Loterij*, dragen al de drie takken van bestaan of standen *gelijkelijk*, dat is: zoo veel als ieder derzelve daarvan verkiest gebruik te maken.

Maar! op deze hoogte gekomen verliest men het spoor der *gelijkheid*, en ontmoet men de *Indirecte belastingen*.

Deze in derzelver specificatie nagaande, zoo bevindt men, dat slechts *eene* uitsluitend kan gezegd worden op de renteniers te drukken, die der 50 pct. *Successie-regten op de Buitenlandsche Effecten*, in het totaal bedrag daarvan voorkomende voor plus minus $\frac{2}{100}$ gedeelten.

Men vindt er slechts *drie*: die op het *handelzegel*, van het *vreemde effecten-zegel* en des *patentzegels*, welke uitsluitend op den industriëlen stand drukken; daarin bedragende plus minus $\frac{3}{100}$ gedeelten.

Men vindt er *zeven*: die van het *zegel op de onderhandsche verhuringen* en op de *jagt en visscherij-akten*, — die van het regt van 4 °/₀ *op de huurwaarde van goederen bezeten in de doode hand*. — van het regt op de *inschrijvingen van Hijpotheken* en op de *akten van onderzetting*, — die van het regt *van overschrijving van eigendomsovergangen*, — die van het *regt van overgang bij leven of versterf*, — dat van 10 °/₀ *op de giften en schenkingen onder levenden aan de doode hand*, te zamen daarin paraiserende voor plus minus $\frac{34}{100}$.

Welke bijna geheel of uitsluitend drukken op den landman, bouwer of bezitter van onroerend goed.

Men vindt er daarenboven *eene*, die van het *zegelregt op annonces en aanplakbiljetten*, welke gemeen kan geacht worden door den industriëlen en den eigenaar van vast goed, en derzelver betrekkelijk aandeel verhoogende.

De *twaalf* overige kunnen geacht worden *gemeenschappelijk* gedragen te worden door de drie takken van bestaan of standen, en bedragen de overige $\frac{61}{100}$ gedeelten in het bedrag dezer indirecte belastingen.

Iedere tak van bestaan of stand draagt daarin evenwel *niet evenredig*, want behalve het *zegel op de binnen- en buitenlandsche dagbladen* en de *registratie-regten op brieven van adel naturalisatie* en *naamsverandering*, daarin bevattende plus minus $\frac{8}{100}$ gedeelten; — worden de overigen, als daar zijn het *formaatzegel*, het regt op de *burgerlijke en geregtelijke akten*, op de *deurwaarders akten*, de *Griffie-regten* en dat van *Successien* voornamelijk gedragen, door den bezitter van vaste goederen, ter zake van de handelingen met derzelver bezit, genot en administratie in verband staande. — Men meent daarom vrijelijk te durven stellen, dat van deze $\frac{51}{100}$ gedeelten, $\frac{20}{100}$ of de kleine helft door de eigenaars van onroerend goed, — $\frac{23}{100}$ door den stand der industriëlen en slechts $\frac{8}{100}$ door dien der renteniers, wordt bijgebragt.

Dit middel dus recapitulerende, dan bevindt men dat de stand der landbouwers en eigenaars van onroerend goed daarin bijdraagt $\frac{64}{100}$,
die der industriëlen.......................... $\frac{26}{100}$,
die der renteniers.......................... $\frac{10}{100}$ gedeelten.

Op hetzelve dus eene verhooging van opcenten tot 25 te vragen en toe te staan, zoo wordt daardoor geheven eene som van *f* 1,075,000; — waarvan de grondbezitter 64, — de industrie 26, — de rentenier 10 honderste gedeelten zal bijdragen, waaruit volgt, dat ook deze opcenten voornamelijk het bezit van vast goed zal treffen.

Dus verre gekomen met de beschouwing der *quasi algemeene belastingen* (omdat daarin reeds zitten de zaden eener ongelijkmatige drukking), gaat men over tot de geheel *eenzijdige* of *exclutieve* belastingen op eene der drie takken van bestaan of standen, en dan doet zich voor in de eerste plaats die op de industrie, genaamd *patentregt*.

Met de voorgestelde verhooging van 50 opcenten zal zij bedragen 18½ ton. — Wanneer men stelt, dat ook na deze opvoering, dezelve niet meer dan 6 °/₀ der winsten bedraagt, — dan gelooft men hoog genoeg geraamd te hebben, en te betwijfelen, dat een patentplige zal kunnen aantoonen, dat hij of zijn beroep (bijzondere ongelukken en de Kramers beroepen uitgezonderd) daarboven betalen zal, omdat die berekening gegrond is op die tarieven, bij de wet van 1819 gevoegd, waarin de sommen van *debiet* of *inkomen* de basis der belasting uitmaken, en waarmede men met reden veronderstelt, dat de overige beroepen (ieder in derzelver cathegorie of klasse gelijkmatig zijn aangeslagen, — daarbij ook in aanmerking genomen hebbende de cumulatie van aanslagen, voor afzonderlijk aangeslagen takken des bedrijfs.

Behalve dus derzelver quoteel aandeel in de algemeen drukkende belastingen, behalve derzelver aandeel in de indirecte middelen welke exclusief op de industrie drukken, gaan de industriëlen dan *vooruit* met eene belasting van p. m. 6 °/₀ op derzelver inkomsten. — Maar de landlieden of grondbezitters stand, kan de vergelijking met hen doorstaan ter zake van de *grondbelasting*, welke door de Regering geraamd op 12 °/₀ doch op grond der door den Minister erkende stijve taxatie, gesteld middelbaar te bedragen:

in hoofdsom.. 15 pct.

der reëele waarde, welke daarenboven nog belast is met:

Opcenten voor	kwade posten........................	2
id.	„ het Rijk........................	3
id.	„ de Provincie........................	5
id.	„ de Gemeente........................	7
	dus in het geheel met	17

Wettige opcenten, in tegenoverstelling met die, en daarenboven met Provinciale buitengewone opcenten, welke strijdig met de wet van 12 Julij 1820 geheven en daarom de *onwettige* kunnen genoemd worden, hier begroot gemiddeld te beloopen........................ 6

en dus te zamen met 23

belast is, uitmakende p. m........................ 3½ „

der reëele zuivere huurwaarde, welke alzoo in totaal belast is met 18½ „

Voegt men hier nu bij de door de Regering boven de 3 Rijks opcenten gevraagde 17 opcenten, dan zal daardoor de belasting opgevoerd wezen tot plus minus 21 pct. van de reëele belastbare huurwaarde of zuiver inkomen van dien stand.

De hiervoren opgenoemde belastingen en middelen dan recapitulerende, vindt men dat:

Voor den *Landbouw* of *Grondbezitters-stand* wordt betaald:

Personeel........................	*gelijkelijk.*	Loterijen........................	*gelijkelijk.*
Accijnsen (zonder zout)	*id.*	Indirecte belast. $\frac{64}{100}$.....	*f* 3.325.545
id. zout........	*f* 30,000	Opcenten..... 25	- 831.386
Inkomende regten........................	*gelijkelijk.*	Verponding........................	- 8 427,321
Uitgaande id. (zonder boter)	*id.*	Opcenten..... 40	- 3 370 928
id. boter........	- 100.000		
Goud en Zilver........................	*gelijkelijk.*	Totaal voor den Landbouwers en Grond-eigen.-stand	*f* 16,085,180
Posterijen........................	*id.*		

Boven de op de drie standen *gelijkelijk* drukkende lasten.

Voor den Handel.

Indirecte belast. $\frac{26}{100}$.....	*f* 1,350,960	Opcenten..... 50	*f* 600,000
Opcenten..... 25	- 337,740		
Patentregt........................	- 1,250,000	Totaal........	*f* 3,538,700

Boven de op de drie standen gelijkmatig drukkende lasten.

Voor de Renteniers.

$\frac{10}{100}$ der Indirecte Belastingen, of........................	*f* 519,600
25 Opcenten........................	- 129 900
Totaal......	*f* 649,500

Boven de op de drie standen algemeen drukkende lasten.

Wanneer nu 18½ ten *Patentregt* geacht kunnen worden te blijven beneden de 6 pct. der Inkomsten van den stand, die hetzelve betaalt, dan klimmen die Inkomsten op het minst tot 31 Mill. hiervan zal hij betalen p. m. 3½ — dus plus minus 11 pct. van deszelfs inkomen.

De stand der *Landbouwers* en *Grondeigenaars*, heeft volgens het Kadaster een inkomen van 68 Millioen die men met $\frac{1}{5}$ reductie (wegens te hooge taxatie) brengt op plus minus 54½ Millioen; daarvan zal hij betalen plus minus 16 — dus plus minus 29 pct. van deszelfs inkomen.

De stand der *Renteniers*, wier Inkomsten moeijelijk zijn te begrooten, maar die men raamt te wezen, zeker en op het minst die der *Staatsrenten* ad...... 27 M.

Die der *buitenlandsche* effecten, (dezelve gedeeltelijk verwaarloozende, in compensatie der Staatsrenten door buitenlanders genoten) voor de rest, met die uit Hijpotheken en uitgezette kapitalen........................ 12 „

Die uit posten, bedieningen en pensioenen........................ 4½ „

Te zamen 43½ M.

Zal betalen 6½ ton, dus plus minus 1½ pCt.

De drie standen zullen dus betalen, een, *een en* ½ pCt., een ander 11 pCt., een derde gemiddeld dito 29½ pCt. van deszelfs Inkomen, doch klimmende tot 40 pCt. voor eenigen uit hen, naar mate van de bestaande en erkende overbelasting ter zake van den vicieusen omslag der *verponding*.

T O E P A S S I N G.

Van vorenstaande algemeene berekening op *drie* huishoudens of familien, bestaande uit een gelijk aantal van *acht* personen, bewonende in *dezelfde stad of plaats* nevens elkander een huurhuis van *gelijke* grootte, huurwaarde, aantal van deuren en vensters en van haardsteden, voorzien met een mobilair van *gelijke* waarde, zich doende bedienen door een *gelijk* aantal van vier dienstboden en bezigende voor gemak en weelde een *gelijk* aantal van twee paarden, hebbende een *gelijk* jaarlijks inkomen van *f* 10 000, *de familie* A *uit onroerende goederen* (hetzij gebouwde of ongebouwde), *de familie* B *uit renten van openbare Schuld-brieven of andere mobilaire kapitalen*, *de familie* C *uit winsten of voordeelen uit den handel.*

[illegible] ONDERSTAANDE BELASTINGEN ZAL BETALEN	De Familie A.	De Familie B.	De Familie C.
Huurwaarde ... f 1000 4 pCt.	f 40.	f 40.	f 40.
Deuren en vensters 40 à f 1,10.	„ 44.	„ 44.	„ 44.
Haardsteden f 12 ...... „ 1,75.	„ 21.	„ 21.	„ 21.
Mobilair f 5000 ...... 1 pCt.	„ 50.	„ 50.	„ 50.
Dienstboden f 4. f 7 ...	„ 28.	„ 28.	„ 28.
Paarden .... 2 à 20	„ 40.	„ 40.	„ 40.
75 Opcenten ...... f 171,25.	f 223. f 394,25	f 223. f 394,25	f 223. f 394,25
Zuiker, Wijn, Zout, Gedistileerd, Bier en Azijn, Geslagt, Zeep, Collectief Zegel, 25 Opcenten, [illegible] Uitgaande Regten, [illegible] op Goud en Zilver, [illegible] (Gesteund te zullen opbrengen f 16,5[illegible], uitmakende per hoofd p. m. f 8, hier berekend tegen een gelijk gebruik voor een gezin van 10 personen.)	f 84,00	f 84,00	f 84,00
[illegible] Belast., voor den grondbezitter 29½ pCt.	„ 2950,00		
voor den rentenier 1½ pct.		„ 150,00	
voor den Handelaar 11 pct. van derzelver respectief inkomen.			„ 1100,00
Totaal...	f 3428,25.	f 628,25.	f 1578,25.
Bedragende respectivelijk van 't honderd van derzelver inkomsten	$34\frac{2825}{}$	$6\frac{2825}{}$	$15\frac{7825}{}$

N O T A.

[illegible] mate nu de middelen van bestaan of Inkomsten van een' Ingezeten te *zamen gesteld* zijn uit twee van de drie, of *alle* drie hoofdtakken van Inkomsten, naar dieзelfde mate, zal deze ongelijkheid variëren. En *hij* slechts zal door deze ongelijkheid [illegible] benadeeld wezen, wiens inkomen (van f 10,000,) uit de *drie* takken van bestaan of opkomsten juist zoodanig zal te zamen gesteld zijn, dat hij — door de 34¾ pct. op het eene gedeelte zijns inkomen uit vast-goed, door de 6¾ pct. op het andere gedeelte zijns inkomen uit renten, en door de 15¾ pCt. op het derde gedeelte zijns inkomen uit industrie, niet meer betaalt, dan de gemiddelde som der drie standen van 1868, dat is 18¾ pct. van zijn inkomen. — Hetgeen alléén dan het geval zal wezen wanneer zijn inkomen voor $\frac{[illegible]}{100}$ voortspruit uit vast-goed, voor $\frac{[illegible]}{100}$ uit handel of industrie en voor $\frac{48}{100}$ uit renten.

Is hij *handelaar* en *grondbezitter* tevens, dan zal hij *steeds* gedrukt wezen boven den rentenier.

Is hij *Rentenier* en *Handelaar* tevens, dan zal hij *steeds* gefavoriseerd wezen boven den grondbezitter.

Is hij *Grondbezitter* en *Rentenier*, dan zal hij niet meer dan f 4500 uit vaste goederen en het overschot uit renten moeten genieten, om (hoezeer ook dan nog bezwaard boven den handelaar) niet meer dan de middel-term of 18¾ pCt. van zijn totaal inkomen betalen.

Iedere f 1000 welke hij *meer* uit vast goed en *minder* uit renten trekt, verzwaart hem tot met 28 pCt. in vergelijking van hem, wiens inkomen meer uit *renten* en minder uit vast goed bestaat.

ADVIJS van den Heer M. P. D. Baron VAN SIJTZAMA, *over de buitengewone behoeften voor 1832, wegens Oorlog en Marine.*

Edel Mogende Heeren!

In mijne sectie heb ik volstandig geweigerd om langer dan voor drie maanden buitengewone subsidie toe te staan, om dat ik begreep dat het belang des Vaderlands gebiedend vorderde een einde te maken aan den onzekeren staat van zaken welke tot nog toe bestaat, en ik geloofde dat men in dien tijd, daar er toch geene verbetering voor ons te hoopen scheen, de zaken zeer wel konde ten einde brengen; dan daar de politieke gezigteinder zich eenigzins begint op te klaren, en het schijnt dat wij eene betere toekomst te gemoet gaan, of liever de mogelijkheid meer schijnt toe te nemen dat wij voordeeliger voorwaarden zullen kunnen bedingen, althans nadeeliger zullen kunden afwenden, gevoegd bij de veranderingen welke de wet heeft ondergaan, en de stellige verzekering der regering van zoo spoedig doenlijk de zaken te zullen eindigen, en zonder onze verdere toestemming geene meerdere uitgaven ten dezen te zullen doen, dan voor zes maanden, heeft mijn besluit veranderd, om dat ik anders nu zoude tegen werken den mogelijk beteren staat van zaken als welken men op redelijke gronden mag verwachten, dat thans voor het Vaderland aanbreken, ik zal dus toestemmen in de uitgaaf, en in de wijze van uitgaven welke de regering nu laatst heeft voorgedragen.

Wat nu aangaat de wet tot daarstelling van middelen om in de zoo evengenoemde uitgaven te voorzien door middel eener vrijwillige leening, omschreven in art. 1 tot 20, aan deze geef ik ook volledig mijne toestemming.

De bepalingen evenwel van de wet eener verpligte geldheffing als *don gratuit* die het gevolg zoude zijn van het niet gelukken eener vrijwillige geldleening, kunnen mijne goedkeuring niet wegdragen, want Edel Mogende Heeren, wie zal in de vrijwillige geldleening deel nemen? hij die kan, en dus geld heeft, om zich tegen de belasting als don gratuit te dekken, terwijl de minvermogende, en vooral de minvermogende uit de bezitters van vastigheden dit niet zullen kunnen doen; zij toch kunnen hunne vaste goederen niet zoo gemakkelijk eene transformatie doen ondergaan, als de bezitters van roerende kapitalen dit veelal wel kunnen, maar in alle standen zal het waar zijn, dat degene die kan, zich zal dekken, en dat degene die niet kan zulks zal moeten nalaten, en dat dus die verpligte opbreng alleen zal drukken op den middelstand en mindere, die in de onmogelijkheid verkeert om zich te kunnen waarborgen tegen het verlies van zijn *geheelen opbreng* en renten, hetgeen de rijke geheel, zelfs met winst, zal behouden, en voluit zal genieten eene jaarlijksche rente van ten minste 6 pCt.; dit denkbeeld E. M. H. doet mij terug beven, want ik zie niet dat dit zal worden verbeterd ten ware men de renversalen verkoopbaar en niet op naam stelde, dit is evenwel nog niet alles. Art. 37 in verband beschouwd met art. 39, geeft mij aanleiding te gelooven dat de heffing op die soort van bezittingen te zwaar en zeer onevenredig zal kunnen drukken, bij voorbeeld: Er zijn landen en verhuurde boereplaatsen welker huurcontracten kunnen zijn aangegaan voor vijf, zeven of tien jaren. Aangegaan dus na de toenmalige betere tijden en hoogere huurwaarden als thans.

Daar evenwel zoodanige huren die tot in 1831 voortloopen, zullen moeten strekken tot grondslag der kapitale rekening, zoo zal men daardoor verkrijgen een kapitaal oneindig veel hooger als hetzelve thans werkelijk bij de algemeene daling der vastigheden is, terwijl van een in allen deele gelijk stuk goed, maar in *lateren tijd* verhuurd toen de lagere huurprijzen reeds bestonden, door deze lagere maatstaf een veel geringer kapitaal zal worden verkregen, hoewel beide stukken goed volmaakt dezelfde verkoopwaarde zouden hebben, zoo dat met andere woorden, de hoogte van een huurcontract, waaraan de boer om zijne geleden rampen niet kan voldoen, en waarop dus de eigenaar een bankroet lijdt, voor hem zou worden den grondslag eener kapitaal-rekening van de waarde zijner goederen waarvan het gevolg is, dat na die, op die wijze in de heffing te hebben aangegeven, en die vóór de heffing te hebben verkocht, hij om de algemeene daling der vaste goederen niet zal ontvangen als koopprijs, de som waarvoor hij de heffing betaalt.

Een vernieuwd bewijs E. M. H. hoe de stand der landbouwers en eigenaars wordt beschouwd als het geduldige lastdier, tot torsching van de maatschappelijke en gemeene vracht.

En ik vrage hier waarom men ten dezen opzigte ook niet volgt de bepaling van paragr. 2 van art. 32, of paragr. 2 van art. 36, dan zoude men kunnen zeggen dat er gelijkheid in het dragen der last plaats heeft; of is het doel niet zoo als ik het mij had voorgesteld, maar wel overeenkomstig paragr. 2 art. 36, namelijk dat men ongeacht zoodanige huurcontracten, na deze paragr. kan handelen?

Ik wensch omtrent dit een en ander door Z. E. te worden voorgelicht, en zal wanneer die uitlegging is in den zin zoo ik zulks geloove, de wet niet kunnen aannemen; dat moge hij doen, die met de hand op het hart de overtuiging heeft, dat zijne collega's hem half belogen hebben; dat moge hij doen die gelooft dat dit niet eenzijdig is, en dat het goedschiks betaald zal en kan worden, door hen die ik bedoel, boven anderen te zullen worden getroffen; ik kan dit niet, en zal dus tegen de wet stemmen.

Ik vraag U. E. M. verschoning voor het ongepaste werkwoord dat ik hier mijnes ondanks hebben moeten gebruiken om den spreker die dit gebezigd heeft aan te duiden. Om dat discretie mij verbiedt zijnen naam te noemen. Was ik een liefhebber van Theologische discoursen gelijk dezelfde spreker, en vond ik die passend in deze Kamer, dan zoude ik hem mogelijk toevoegen de spreuk eens door ons medelid v. A. gebruikt;

„ Wees niet overvloedig wijs, waarom zoudt gij verwoesting over U brengen?"

Na dat de minister gesproken en onder anderen gezegd had dat de wet in art. 39 slechts een voorbeeld gesteld had, en dat men niettegenstaande, dat art., de werkelijk tegenwoordig bestaande huurwaarde tot grondslag zijner kapitaal rekening konde leggen, heeft de heer *van Sijtzama* verklaard dat zijne bezwaren tegen de wet zoodanig waren toegelicht, en opgeheven, dat hij nu geene genoegzame redenen meer had om de wet niet aan te nemen.